

THOMÆ NORTONI
ANGLI

TRACTATUS CHYMICUS

Dictus

C R E D E M I H I

Sive

ORDINALE.

Tractatus secundus.

FRANCOFURTI

Apud HERMANNUM à SANDE.

M DC LXXVII.

EPIGRAMMA M. M. IN NORTONI
Tractatum Chymicum.

NILVS ut effuso vicinas gurgite terras
 Mergit & emissas undique fundit aquas:
 Fructiferumque trahit prae pingui uligine limum,
 Quo post ventura spes bona messis erit,
 Sic quoque Nortonus lato se limite pandit,
 Nobile Natura dum patefecit opus.
 Immenso sese spacio distendit, ut agros
 Fœcundet Chymicos, Artificesque beer.
 Si fueris felix, sub tanto vortice piscem
 Captabis, stomacho quo satiare tuo.
 Sin minus, ille tuam precioso dogmate mentem
 Instruet, ut votum certus habere queas.
 Non Hermetis opes libro monstrantur in uno,
 Forte dat hic, fallax arte quod ille negat.

THOMÆ NORTONI
TRACTATUS
CREDE MIHI SEU ORDINALE.

PRÆFATIO I. AUTHORIS IPSIUS.

Liber iste Clericis monstrat scientiam,
 Liber iste Laicis auget inscitiam,
 Liber honoris iuvans per copiam,
 Et liber pauperum fugans inopiam,
 Liber fiduciæ est & veritatis,
 Regibus consilium, doctrina Prælati,
 Et liber utilis viris beatis,
 Vivere qui cupiunt absque peccatis,
 Liber secretus, liber Doni DEI,
 Electis semita viris bonæ spei,
 Valens constantibus firmæ fidei,
 Nec non credentibus verbis oris mei.

Quærun't Alchymiam falsi quoque recti,
 Falsi sine numero, sed hi sunt ejecti,
 Et cupiditatibus (hei) tot sunt infecti,
 Quod inter mille millia vix sunt tres electi.

Isti ad scientiam multi sunt vocati,
 Nobiles & pauperes, inscii, literati,
 Qui nolunt labores neque tempus pati,
 Ideo non perficient, quia sunt ingrati.

Liber artis filios docet iste satis,
 Quibus hæc percipere Deus dedit gratis,

Verficulis propheticis quatuor his credatis,
 Omnia dat gratis Divinæ fons pietatis.
 Hæc nobilis scientia est tantum illis data,
 Qui diligunt justitiam mente cum beata,
 Dolosis & raptoribus sed est denegata,
 Propter peccata tardantur munera grata.
 Sæpe Reges Angliæ decorasset hæc res
 Firma si in Domino fuisset eorum spes,
 Ille sed qui capiet per hanc rem honores,
 Antiquos mores mutabit in meliores.
 Iste cumque venerit, regnum reformabit,
 Virtutibus & moribus & exemplum dabit
 Sempiternum regibus, plebs tunc jubilabit,
 Et mutuo se diligens laudes Deo dabit.
 O Rex hæc factururus, Deum regem ora,
 Et ejus auxilium pro re hac implora,
 Tunc regi justo fulgenti menti decora
 Grata superveniet, quæ non sperabitur hora.

PRÆFATIO II.

In honorem DEI Vnius, TRINI in Personis,
 Hic liber est factus, ut indocti viderent
 Doctique, post meum obitum:
 Quo omnes imperiti, qui conantur
 Quarere per Alchymiam magnas opes,
 Inveniant bona consilia, antequam opus id incipiant:
 Nihilominus Eruditi magna secreta quoque hic discant:
 Verum omnes indocti causam habebunt hic timoris,
 Vt sibi caveant à falsis delusionibus
 Operum multiplicatorum, eorumque conclusionibus.

*At ideo famam pra mundo non desidero,
 Nisi vestras ad Deum preces, nomine meo non expresso:
 Ne quis in hoc inquirat aut animadvertat,
 Sed sapienter consideret flores hujus libri:
 Si quemcunque hominum statum
 Respiciatis, quamplurimos invenietis,
 Qui mentem Alchymia adjiciant
 Saltem desiderio lucri & divitiarum:
 Vt pote Papa Cardinalibus magnarum dignitatum
 Archiepiscopi & Episcopi summorum graduum,
 Abbates & Priores religiosi
 Cum Monachis, Eremitis & Presbyteris variis:
 Et Reges cum Principibus, Dominisque alti sanguinis.
 Nam quilibet status desiderat de ejus bonis
 Mercatores, & qui circa ignem opera tractant
 Ex avaritia ejus opus desiderant:
 Et opifices ex vulgo nolunt ab ea excludi,
 Illi enim aque, ac Domini, amant hanc artem:
 Vt Aurifabri, quos magis excusamus,
 Quia visio ipsorum artis inducit eos ad credendum.
 At mirum est, quod textores hoc opere participant,
 Murarii, coriarii, pauperculique presbyteri,
 Pictores & vitriarii ab ea cessare nolunt.
 Imo & reflectores rerum fabrilium sese exaltare cupiunt
 Magna cum presumptione: quibus talis color
 Convenit, qui dat tincturam vitris.
 At multi operarii decepti sunt
 Credendo nimis subito, admittendum in fumū suas opes
 Et quamvis damna dolorem iis excitens,
 Tamen continua spe se recreant,
 Promittentes sibi optimum exitum:
 De multis hujusmodi dicere novi verum,
 Qui per totum hac spe se oblectam vitam
 Donec evadant pauperes & egeni:*

*Melius equidem fuisset illis, desuisse
 In tempore: quia nihil prater vexationem inveniunt.
 Nam certe qui non est valde eruditus,
 Vilior est, quam quod hoc opere praoccupari debeat:
 Crede mihi, non est res parvi momenti
 Cognoscere omnia secreta ad hanc respectantia mineram,
 Est namque valde profunda Philosophia
 Subtilis scientia, sacra Alchymia.
 De qua intendo hic scribere,
 Quamvis forte non adeo curiose:
 Nam is, qui velit communiter populum docere,
 In ejus gratiam uti debet simplici & communi lingua:
 Et quamvis stylo plano & humili sit utendum,
 Nullus vir candidus putes sibi id despiciendum:
 Omnes, quicumque scribunt de hoc opere
 Libros suos valde obscuros aliis reddunt
 Poeticis figmantis: parabolis & metaphoris,
 Quod descendentes primum molestia & difficultatis creat,
 Nam si in practica id conentur experiri,
 Omnes impensas perdunt, ut quotidie patescit:
 Hermes, Rhasis, Geber & Avicenna,
 Merlinus, Hortulanus, Democritus & Morienus,
 Baconus & Raymundus, cum multis aliis
 Teete sub velamento scribunt, sic & Aristoteles:
 Nam quacunq; illi hac de re tradiderunt,
 Eorum causa obscuriores multos seduxerunt,
 A vulgo & doctis & sic ab omnibus
 Celarunt artem, ne quisquam inveniat
 Medio eorum librorum, quamvis pulchras rationes addiderint.
 Quibus illi in desperationem deducuntur.
 Attamen Anaxagoras omnium rectius scripsit
 In libro suo de conversione naturali,
 Ex antiquis Philosophis, quos unquam reperii,*

Ille optime hujus scientia fundamentum aperit,
 Vnde Aristoteles ipsi valde inimicus
 Carpit eum absque causa
 In multis locis, prout probare potero,
 Hac intentione, ne quis eum sequeretur.
 Nam ipse erat abundans doctrina & amore,
 Deus animæ ejus benedicat superius:
 Ac illis, qui inimicitia serunt semina,
 Deus condonet malefacta,
 Quemadmodum monachus ille quantum edebat librum
 Mille receptarum, ex malitia & vexatione,
 Qui in multis locis descriptus
 Innumeros decepit & circumduxit,
 Multosque ad inopiam redegit,
 Exque veris & probatis viris falsarios effecit:
 Quapropter misericordia quadam cogor
 Ad monstrandum veritatem in paucis & simplicibus verbis
 Ita ut à falsis doctrinis averti poteritis,
 Si huic libro mihi que fidem adhibueritis:
 Dimittite receptarum vestra volumina,
 Nam ejusmodi sunt deceptionum plena,
 Nec fidatis illis, at hoc observetis bene
 Quod nihil sit scriptum nisi ex proprietate causa:
 Vnde Practica multum aberrat,
 Vbi cognitio causa non præcessit,
 Quocirca prudenter in mente hoc teneas,
 Quod nil opereris, nisi cur & quomodo cognitum habeas,
 Ille etiam, qui in hac arte progressum facere cupit,
 Opus habet ut falsitatem omnem fugiat
 Nam veritas ipse Deus est, qui hanc artem monstrat,
 Ideo falsitati nunquam vos dabitis:
 At constanter in animo vobis maneat, fixum,
 Nullo modo adulterina metalla procurare,

Sicut illi, qui quarunt albificationes aut citrinationes,
 Qua pari nequeant omnes Examinaciones,
 Quibus falsum argentum conficiunt, prout norunt,
 Aut nummos, ad decipiendum homines:
 Verum Deus providit, ne quis in hac arte benedicta
 Quicquam speret, qui falsarius unquam fuerit.
 Gratiam ut habeat à Deo necessum est, qui hanc artem inquirere velit,
 Ideo debet esse justitia veritatisque amans:
 Nec vero quis nimium se in animo vexet,
 Qui propter externa desideria hanc artem exoptet:
 Atque is, qui intentione sua frui velit,
 Ut satis sit dives, convenit:
 Diversis viis ne sese dedat operationum,
 Sed solummodo sequatur hujus libri ordinem,
 Qui vocatur Alchymia ORDINALE,
 Et CREDE MIHI, columna perpetua,
 Nam, veluti Ordinale presbyteris ostendit
 Ministerium dierum, quos observare tenentur,
 Ita, ex omnibus Alchymia inordinatis libris
 Effectus hic secundum ordinem ponuntur:
 Quapropter hic liber pro Alchymia modo
 Est incomparabilis precii,
 Cujus veritas nunquam poterit reprobari,
 Quamvis humili forma sit compositus.
 Ac veluti ego artem hanc obtinui ex divina gratia,
 Sic eam vobis obfero in septem capitulis,
 Adeo plene, quam ex conscientia mihi licitum.
 Ex nutu severi ludicis in extremo die:
 Primum caput omnes docebit ex aequo,
 Quinam hanc scientiam assequi poterit ex populo:
 Et cur vera Alchymia scientia
 Ab antiquis vocata sit benedicta & sacra.
 In secundo capitulo monstrabuntur
 Inania gaudia circa hanc & pericula:

*Tertium caput in cuiusdam amorem
Fideliter aperiet lapidis materiam,
Quem Arabes Elixir appellant,
Hoc unde sit, ibi intelligetis:*

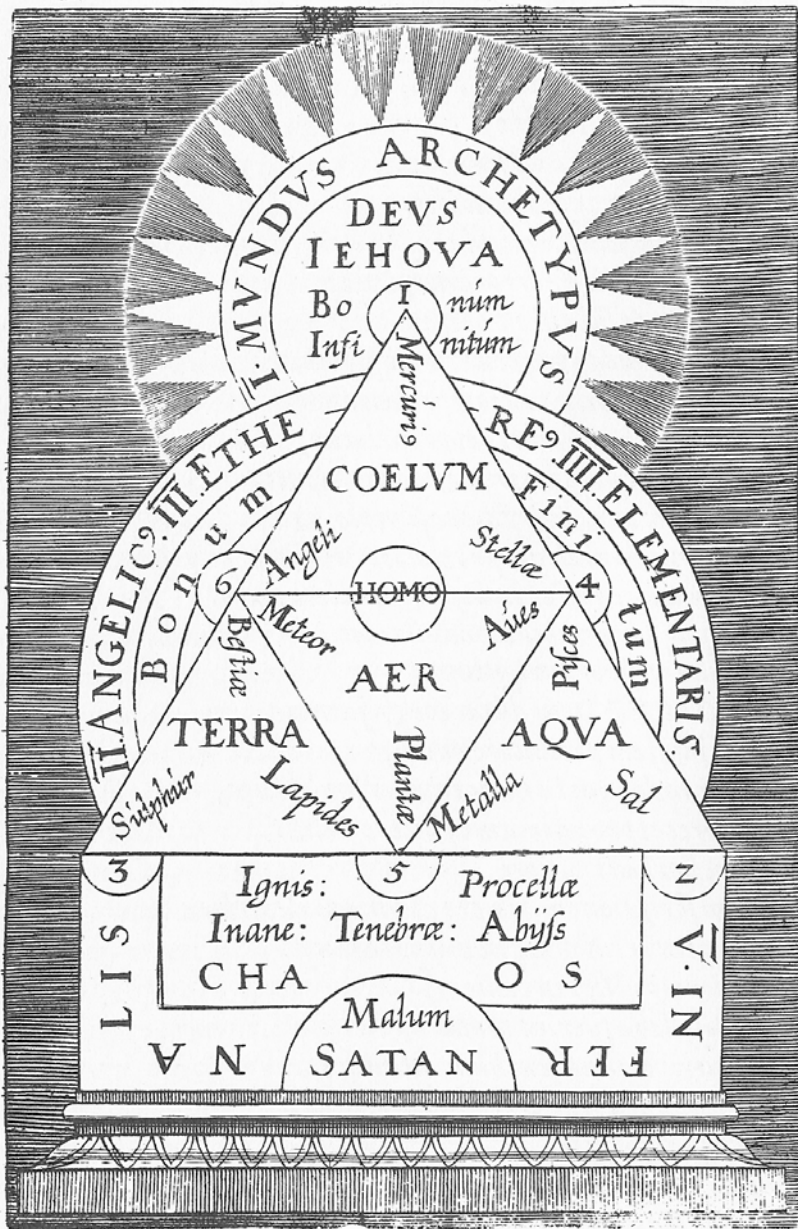
*Quartum caput ostendet majus opus,
Molesti laboris, inconueniens doctis,
In quo currunt varia diuerticula*

Multis cum periculis & erroribus plena:

*Quintum caput de subtili est opere,
Quod Deus solummodo pro erudito disposuit,
Verum per pauci doctorum id comprehendunt,
Hinc haud multis hac scientia appropriatur,
Sextum caput est de proportione & conuenientia
Naturae inferioris cum caeli sphaera superiore,
Cujus vera cognitio multum promouet eruditos
Et ad iumentum eis praestat in nostro mirabili opere.*

*Septimum caput vere uobis demonstrabit
Varia regimina uestrorum ignium.*

*Nunc DOMINE Deus ducas me & iurves,
Nam ad rem jamjam producere cupio:
Singulos exorando, qui in hunc inciderint librum,
Ut in mente preces pro anima mea dicere uelint;
Et ne quis meliori aut uiliori
Mutet meam scriptionem, timore diuinae maledictionis:
Vbi enim sententiae cui uiva non apparebunt
Ibi prudentiores ipsi sibi inuenient;
Et si quaedam syllabae fuerint mutatae,
Reddere potuerunt inutilem hunc librum:
Quapropter ne uni aut alteri confidas lectioni,
At uigesies desiderat iterari:
Nam continet magni ponderis sententias,
Licet parum Eloquentiae praeseferat:
Verum optimum erit, quod fieri à uobis conuenit,
Nempe ut legatis quamplures libros, & post hunc cum illis.*

Capitulum primum.

Magisterium valde admirabile & Archimagisterium
Est Tinctura sacrae Alchymiae,
Scientia mira secretae Philosophiae,
Singularè donum & gratia omnipotentis Dei,
Quod nunquam, labore manuum ab homine inventum fuit,
At solummodo revelatione & doctrina aliorum
Nunquam hoc venditum aut emptum est precio
Ulli, qui id quaesiverit:
Verum datum est Dei gratia solummodo viro digno
Perfectum magno sumptu, longo labore & tempore
Subvenit alicui in necessitatibus,
Tollit vanam gloriam, spem & timorem
Submovet ambitionem, violentiam & excessum,
Mitigat adversitates, ne quem opprimant,
Quicumque ejus perfectam habuerit cognitionem
Fugiendo extrema mediocritate est contentus.
Quidam dedignantur hanc artem vocare sacram
Et hoc modo subjiciunt,
Dicentes, quod maledicti hanc scientiam sibi acquirant
Quibus Deus nihil boni conferre velit:
Nam eorum voluntaria & falsa infidelitas
Non admittit ut possideant id, quod boni sit causa,
Ad hæc nullam aliam rem conficit
Nisi saltem aurum aut argentum ad pecuniam, pocula aut annulos
Quæ à sapientibus probatae & inventæ sunt
Res minus virtuosæ ex omnibus supra terram:
Hinc concludunt istius farinae homines

Negantque hanc scientiam quoad effectum esse sacram.

Ad ea nos referimus & protestamur, ut novimus,
 Quod hæc scientia nunquam alicui fuerit tradita,
 Nisi omni ex parte probatissimo per multum temporis,
 An dignus sit ut hanc recipiat gratiam,
 Ratione ejus veritatis, virtutis & absolutæ intelligentiæ,
 Ex quibus si quid ei defuerit nunquam habebit.

Ita nemo hanc artem potuit assequi,
 Nisi à Deo quis missus fuerit, à quo institueretur:
 Res enim adeo est honoranda & rara,
 Ut necessario alteri tradenda sit ore tenus,
 Sic ut oporteat, etiamsi voluntas adsit paratissima,
 Eam recipere sub sacratissimo & summo juramento,
 Quod, ut nos recusamus magnas dignitates & famam,
 Eodem modo ipse easdem recusare velit,
 Et quod nunquam adeo audax sit futurus,
 Ut hoc secretum proprio filio insinuare præsumat,
 Nam propinquitas sanguinis aut affinitas
 Non recipienda est ad hanc dignitatem,
 Si sanguis prout sanguis non participat
 At saltem virtus hæc potitur arte,
 Ideo secrete inquiratis & videatis
 Omnes mores & virtutes, nec non habilitatem
 Ejus personæ, quæ sit apta ad hanc discendam scientiam,
 Et eadem ratione astringatis ipsum stricto juramento,
 Ne quisquam hanc artem post se relinquat,
 Cum dignum & probatum virum invenire possit,
 Si ætas ei ingravescat, aut molesta sit,
 Unum quidem docere eam potest, at non plures:
 Nam oportet hanc scientiam secretam semper manere,
 Causa est hæc, prout animadvertis,
 Quod si improbus hanc artem sciret,
 Multum inde periculi Christiano orbi contingeret,

Inflatus enim ille superbia suis hæreditatibus removeret
Legitimos Dominos, qui aliis imperant :
Cujus rei periculum & pœna
Immineret illi qui artem docuisset :
Si itaque propter suspicionem tantæ elationis & superbiæ.
Sibi cavere debet, qui hanc scientiam velit tradere,
Hinc nullus tam præclarum assequetur donum ,
Nisi is, qui virtutibus valde excellat.

Quod si illi ipsi putent, contra possidentes , negare
Hanc scientiam sacram, veluti prædictum fuit,
Nec videri benedictam ex effectibus,
Secundum ordinem suum tamen sancta est :
Siquidem nemo eam invenire queat,
Nisi ex gratia divina , unde sacri apparet generis :
Si quoque opus est & labor divinus
Ex vili cupro facere aurum & argentum finum :
Nullus ejusmodi mutationem reperiet suis meditationibus
Ex diversis rebus, quas Deus creavit.
Nam quæ Deus conjunxit, homo non disjunget
Nisi ipseus gratiosus consensus plenarie adfuerit
Ope hujus scientiæ, quam Dominus noster summus
Concessit his, quos ille diligit.
Unde antiqui Philosophi non inconvenienter
Vocarunt hanc sacram Alchymiam,
Idcirco nemo tam temerarius erit,
Ut tantum Dei munus benedictum abjiciat,
Si modo consideret, quod Deus omnipotens
Hanc scientiam à magnis celaverit doctoribus,
Et dederit eam perpaucis ex sua misericordia,
Qui sint fideles, veraces & humiles :
Et veluti saltem sunt planetæ septem
In tanta multitudine stellarum cœli,
Ita inter miliones millionum hominum

Vix septem ad hanc scientiam perveniunt
 Unde indocti vos addiscitis & videtis,
 Quomodo multi doctores magnæ authoritatis
 Cum variis inquisitoribus aliis hanc artem indagare conati sunt,
 Quorum tamen labor tetendit in nihilum,
 Et quamvis sumptus impenderint, tamen nil invenerunt,
 A proposito enim suo semper deciderunt,
 Et sic desperantes cessarunt ab hac arte
 Dicendo tum, non esse hanc veracem,
 Nisi fictas fabulas; quovis eundo,
 Et rem falsam, naucique proclamarunt.
 Tales sibi nimium videntur attribuere,
 Illi putant suam sapientiam fore tantam, ut hanc artem reperiret,
 Verum de eorum calumniis & verbis injuriosis
 Nos equidem ne tantillum curamus.
 Nam ejusmodi non sunt invitati ad nostrum convivium,
 Qui se sapientes existimant, cum ne minimum facere norint.
 Quamvis hi ipsi non curent eam profèqui
 Nihilominus Alchymix scientia verax permanet.
 Et liceat quidam elati ex doctis id negent,
 Attamen quilibet sapiens consideret,
 Quod ille, qui veritatem ejus nunquam viderit,
 Nullum testimonium legitime reddere valeat,
 Effet enim res admiranda & inaudita,
 Quod quidam, qui nunquam visum habuisset ad pingendum
 Aut cæcus à nativitate quomodo posset certificari
 Ut scriberet aut optime imagines depingeret:
 D. Pauli (Lond?) turrim, permagnum foret dubium,
 Ab illis doctis, superbis, posse ædificari.
 Forte enim contingeret eos ipsos succumbere,
 Antequam sapienter loco removissent.
 Quocirca tales procul absunt ab eo,
 Quod invenirent rem omnium secretissimam;

Hinc quilibet sua utatur fortuna,
Et ejusmodi doctos remittat ad suam propriam ignorantiam.
Nunc vos, qui hanc scientiam quæretis,
Discatis discernere falsos à veris,
Omnes investigatores veri artis Alchymiaë
Sint eruditi in prima philosophia,
Alias omnis illis perdetur labor,
Prout ei, qui aquam haurit cribro,
Veri indagatores quærun't per se soli.
Spe præconcepta inveniendi nostrum delectabilem Lapidem
Idque ideo, nolunt ut quis alius damnum patiatur,
Omnes illi propriis utuntur sumptibus,
Sic dum expensas semper adhibere non detrectant,
Suas consumunt opes & cistas vacuas reddunt:
Magna cum patientia ipsi progrediuntur,
Sperantes solummodo in Dei auxilium:
Falsarii discurrunt ex oppidis in oppida
Ut plurimum vilioribus pannis obfiti,
Semper inquirendo diligenti cura,
Quam captent, prædam falsa deceptione,
A pejerando hi non desistunt.
Dicentes, quod possint argentum augmentare:
Nil frequentius quam perjuria illis,
Dum affirmant se posse multiplicare
Aurum & argentum, atque hac ratione
Promissis suis arrident avaris;
Quorum mentem ad se facile inclinant,
Tum Deceptio & avaritia optime conjunctæ sunt:
Verum post non longo tempore
Multiplicator eum decipit
Magnificis suis promissis & juramentis falsis
Avarus ad inopiam redigitur,

Nisi forte confestim sibi caveat
 A multiplicatoris deceptionibus,
 De quibus quamplurima possem referre,
 Sed non audeo, ne eos stimulem,
 Qui ad male agendum sunt dispositi.
 Nam multum damni hinc exoriri posset:
 Quocirca consulo vobis & demonstro
 Ejusmodi, qui tale officium offerunt:
 Quod si illi scientiam eam haberent absque dubio
 Nulli unquam ostenderent.
 Cum illi promittunt multiplicationem
 Proponunt sibi agere nequitiam,
 Bonæque voluntatis aliorum bona deprædari,
 Quid de ejusmodi sodalibus dicam?
 Tales falsarii quocunque sese conferant.
 Puniri deberent, nec tot talesque forent:
 In naturam mendacia falsa congerunt;
 Nam metalla non multiplicantur,
 De hac sententia quilibet sit certus,
 Quod natura plus artis ostendat,
 Nihil multiplicat, (ut authores dicunt)
 Nisi una ex his duabus viis;
 Aut putredine, quam vocant putrefactionem,
 Aut alia, velut animantia, per propagationem,
 Propagatio in metallis esse nequit,
 At in nostro lapide multum illi simile videbitis,
 Putrefactio destruere & corrumpere debet,
 At id fiet in loco convenienti:
 Metalla generantur intra terram;
 Nam supra terram ærugo apparet in illis,
 Et ita supra terram est corruptio
 Metallorum & longo tempore destructio,
 Ex quibus nulla causa adest in hoc casu,

At supra terram non sunt in suo loco,
Loca autem naturæ contraria adversantur,
Veluti pisces extra aquam extinguuntur,
Et homo cum volucris & bestiis in aere degit,
Ita lapides & metalla sub terra generantur:
Medici & Apothecarii non desiderant
Quærere aquarum rivos in collibus siccis.
Nam Deus ordinavit ex sua sapientia & gratia
Omnes res crescere naturaliter in suis locis;
Contra hanc doctrinam quidam opponunt,
Et asserunt metalla multiplicari:
Argenti enim, plumbi, stanni & æris
Venæ quædam sunt ditiores, aliæ minus,
Quam diversitatem naturæ non admitteret,
Si metalla non multiplicarentur nec crescerent,
Quocirca dicunt hanc rationem demonstrare
Quomodo sub terra augeantur & crescant illa,
Cur itaque non supra terram in vasis bene dispositis
Ad præservandum ea ab igne, aqua & aere?
Ad hæc respondemus, hanc rationem esse inanem,
Cum non sit perfecta similitudo:
Nam causa efficiens metallorum invenitur
Solummodo virtus mineralis,
Quæ in quælibet terra non adest,
At saltem in certis locis & selectis fundis,
Quibus sphaera cœlestis
Immittit suos radios directe quotannis,
Et prout materia ibi tum est disposita,
Tale quoque metallum formabitur:
Paucae terræ sunt aptæ ad eam generationem,
Quomodo igitur supra terram possit esse eorum multiplicatio?
Ita omnes percipiunt, qui prudentes sunt,
Quomodo aquæ congelatæ, seu glacies se habeat

Antequam indurata fuerit,
 Quædam in locis copiosior, quædam paucior,
 Ut aquæ in toffis & torrentibus
 Fuit exigua quantitas, cum rigere cepit;
 At aquæ in lacubus majores habent venas
 Propter copiam materiæ in iis congelatæ,
 Propterea dicere, non bene conveniret,
 Quod ideo hinc multiplicari possit ipsa glacies:
 Ita quamvis metallorum fuerint venæ plures aut pauciores,
 Non probat, quod producant plus, quam ante fuerint,
 Ita credere vos oportet absque ullo dubio,
 Quod ingredientia omnia redigenda ad simplicitatem,
 Et compositio discernenda sit, ut animadvertitis:
 Nam in multiplicatione herbarum veluti natura providit
 Ut singula secundum semina sua differrent,
 Seorsim stipites & folia, quæ virtualiter illis insunt,
 In actum deduci non possunt, ut notentur oculis:
 At metalla manent in sua integra compositione,
 Cum ab aquis fortibus dissolvuntur:
 Idcirco siquidem glacies simplicitati sit propinquior
 Quam metalla, nec tamen augeri possit,
 Certe credere vos oportet, (ut antea dixi)
 Quod ex una uncia argenti plus fieri nequeat.
 Ad hæc nihil multiplicari reperietis,
 Nisi sit vegetabile aut sensitivum genus,
 Cum metalla saltem sint Elementativa
 Nec habeant semina, nec sensum corporis:
 Ergo concludimus, omnes multiplicatores cessare debere,
 Nam metallum semel generatum nunquam accrescit:
 Nihilominus unum metallum transmutatum invenimus
 In aliud metalli genus
 Propter materiæ propinquitatem, quæ in ipsis erat,
 Veluti cognitum est inter ferrum & æs,

At facere verum argentum & aurum nihil potest,
 Nisi solummodo Philosophorum Medicina.
 Ideo opera ejusmodi, quæ multiplicatores usurpant,
 Docti omnes reprobant & extreme fugiunt,
 At sacra Chymia merito honoranda est,
 Quæ tractat de preciosa Medicina
 Tali, quæ fere facit aurum & argentum purum,
 De quo exempli vice testimonium
 Extat in quadam civitate Cathalonix,
 Quod Raymundus Lullius nobilis, veluti supponitur,
 Fecit in septem imaginibus ad monstrandam veritatem,
 Tres fuere ex argento bono in forma matronarum,
 Quatuor ex auro habitu virili,
 In quarum vestium margine literæ apparuerunt,
 Significantes sententiam hanc, quæ sequitur.

Ex solea equina veteri (una inquit) qui ferrum,

☽ ex ♂ 1.

At nunc sum argentum purissimum:

Ego eram, alia dicit, ferrum ex minera desumptum,
 Sed jam sum aurum perfectum & finum,

☉ ex ♂ 2.

Olim fui cuprum ex veteri cupa

☽ ex ♀ 3.

Nunc sum argentea tota, inquit scemina:

Quarta ait, eram cuprum in loco vili generatum,
 At nunc sum aurum perfectum factum Dei nutu,

☉ ex ♀ 4.

Quinta dicit, fui argentum purum & finum,

☉ ex ☽ 5.

Sed nunc excellens aurum melius quam prius:

Sexta, canna plumbea ducentis fere annis fui,

☽ ex ♀ 6.

Et jam optimum argentum omnibus appareo,

Septima inquit, ego plumbum ex auro factum ut monstrum, ☽ ex ☉ 7.

Sed certe sorores meæ, quam ego, sunt propiores.

Hæc scientia, ut quidam volunt, dicta est

Olim ab Alchymo rege percelebris famæ:

Qui princeps gloriosus animo generoso

Et virtute præstans hanc artem indagare speravit,
 Scrutatus naturam vir ille doctissimus
 Extorsione omiſſa quæſivit & invenit illam,
 Rex Hermes quoque idem fecit,
 Qui fuit vir eruditione celeberrimus :
 In quadripartitis ſuis aſtologiæ
 Artis medicæ & hujus Alchymiæ,
 Nec non magiæ naturalis,
 Veluti quatuor ſcientiis in natura exiſtentibus,
 Ac ibi, inquit ille, beatus habetur,
 Qui res novit vere, prout ſunt,
 Et beatus eſt is, qui debite probat
 Illud quod ad ſcientiam ſpectat :
 Nam ex opinione ſua quamplurimi
 Decipiuntur, in iis, quæ non cognoverunt :
 (Vetus eſt proverbium) quod in magno acervo *imaginationis*
 Non fit exiguus ſcientia manipulus,
 Cum probatione debita & diſcretionem ſufficiente
 Sapientes quoque quotidie multa addiſcunt.
 Per ſcientiam homines ſeipſos noſcunt & res quaſlibet,
 Homo enim beſtia eſt & pejor abſque ſcientia :
 At vix ulla cupidine quis ducitur
 Scientiæ, cujus nil ipſe tenet :
 Et defectus eruditionis audaces & feros
 Sufficiens autem ſcientia reddit humanos,
 Nobiles nunc ſolent deſpicere
 Eos qui ſcire deſiderant.
 Sed Reges antiquo tempore
 Ordinantur (veluti auctores multi tradunt)
 Quod ſeptem ſcientias liberales diſceret
 Nemo, niſi nobili liberalis ingenio.
 Et qui illis deditus eſſet, liberrime
 In ſtudiis ſuis vitam ageret :

Hinc antiqui eas vocaverunt
Septem scientias liberales
Nam qui vellet eas addiscere perfecte & bene
Oportuit eum libertate cetera gaudere,
Ab aliis operibus mundanis abstinere
Qui leges saltem humanas percepturus est,
Multo magis se mundo abdicabit,
Qui multas scientias addiscere velit.
Et hac ex causa satis videtur,
Cur eruditi viri sint despecti.
At excellens ejus memoria non cessabit,
Qui rerum cognitione semper accrescit,
Amans scientiæ, justitiæ & gratiæ
Multis in locis repudiatur.
Sed in aulam qui portat quocunque modo
Utile seu munus, eo prævalet tempore.
Quapropter hæc scientia aliæque gratiæ plurimæ
Sunt perditæ & amissæ ab omnibus.
Porro memento ejus, quod dico,
Nonnulli eam appetunt in vita sua,
Avaritia & scientia discordi sunt genere,
Qui desiderat lucrum, hanc artem non inveniet.
Sed ille qui amat scientiam pro ejus dignitate
Indagare utramque potest fælici ingenio:
De hoc capitulo non opus est plura tradere,
Nam hic apparet, quales eam attingere possint,
Hoc est, solummodo fidelis,
Et qui est constans animo ad investigandum,
Non ambitiosus, nec ab aliis quid mutuari coactus,
Qui sit patiens, nec nimium properet,
Quique in Deum firmiter confidat,
Et scientiæ omnino adhæreat;
Et cum omnibus his qui vitam agat integerrimam,

Falsitatem detestetur & à peccatis abhorreat,
 Tales sunt apti ut ad hanc scientiam perveniant,
 At capitulum sequens est de gaudio & dolore.

Capitulum secundum.

IN Normandia vixit nuper monachus quidam,
 Qui decepit quamplurimos cujuscunque status,
 Hic postquam in phantasia
 Præconceperat, se hanc artem perfecte scire,
 Tanta lætitia perfusus est,
 Ut furere pene inciperet,
 De cujus præpostero gaudio, (licet non diu durarit)
 Exempli gratia hunc apologum narrabo:
 Monachus iste Franciam pervagatus erat,
 Ut apostata desideris suis indulgendo:
 Et post in hoc regnum venit
 Cupiens cuique persuadere,
 Se totius Alchymix fundamentum plenarie callere,
 Quod in libro quodam Receptarum repererat;
 Idcirco animum omnino induxit suum
 Præclara quædam facta ac nobiles actus post se relinquere
 Unde nomen ejus foret immortale,
 Et fama in hac regione maneret perpetua:
 Atque hinc sæpe speculabatur, unde inciperet
 Tantas divitias absumere, quas inventurus esset:
 Et semper cogitabat, En hoc novi,
 Ubi reperiam quendam virum fidelem,
 Qui voluntati meæ morem gereret,
 Et propositum meum in actum ducere juvaret,
 Tum facerem, ut in planitie

Salisburgenſi glorioſe extruerentur
Quindecim Abbatiz in exiguo tempore,
Ita ut ſingulæ ſingulis miliaribus ab invicem diſtarent,
Hac de cauſa hic monachus ad me accedens
Fiducia ea, quam dicebat de me referri;
Mentem ſuam jam dictam mihi aperiebat,
Et orabat ut ſibi conſilio adeſſem:
Ego ante imaginem ſancti Jacobi promiſi,
Me nolle ejus nomen patefacere,
Nihilominus ſcribere mihi licitum eſt abſque vitio
De ejus deſiderio tam inani.
Cum magnam mihi ſuam ſcientiam mihi aperuiſſet,
Dicebat ſibi nihil deeſſe
Niſi oportunam occaſionem
Ad laborandum in Regis commodum
Et impetrandum licentiam ab ejus ſenatu
Et Dominis mediate,
Ad coemendum agros pro antedictis Abbatiis
Nam pro expenſis ſe ſatis facturum:
Verum multum adhuc dubitavit,
Quomodo, à quibus & ubi emendæ eſſent terræ:
Cum de tam magno ejus opere audiſſem,
Explorare volui quam peritus eſſet in literis
Et quantum eruditionis haberet ſcholæſticæ,
Sed in his fatuus ſaltem inventus eſt:
Nihilominus ſuſtinui & ſecrete me geſſi,
Ut plus ejus deſiderii cognoſcerem:
Tum dicebam, rem eſſe a deo leviculam
Ut Regi aperiri non debeat:
At ſi proba eſſet non conveniens,
Ipſum pro ſtulta fabula accepturum:
Monachus reſpondit, quod in igne teneret.
Rem, quæ ſuam voluntatem complere poſſet:

De qua veritatem intra 40. dies
 Me cogniturum certissime :
 Tum retuli, me non urgere amplius
 Sed 40. dies (dixi) expectaturum :
 Quod tempus ubi advenerat,
 Ipsius monachi scientia evanuerat,
 Tum omnes ejus Abbatia & concepta
 In rem nihili redierant;
 Et veluti venerat, sic abiit
 Non absque magno animi pudore :
 Nam paulo post, brevi tempore
 Multos bonæ voluntatis viros decepit,
 Et deinde repetiit Franciam ;
 Ecce quam miserabilis hæc fuit permutatio,
 Quod quindecim Abbatia religiosæ
 Hoc modo deberent confundi.
 Res mira fuit quod ipse putarit,
 Et omnem suam mentem intenderit
 Abbatias extruere & detraxerit
 Sub obedientia vivere :
 At velut apostata circumvagatus est
 Ut benedictam hanc scientiam indagaret :
 Verum veluti superius hoc libro scripsi,
 Nullus deceptor huic scientiæ sit intentus.
 Aliud quoque exemplum memorandum est
 De quodam qui speravit eque bene hanc rem facere,
 Ac Raymundus Lullius, aut Bacon monachus,
 Unde sese vocitavit sanctum Petrum,
 Fuit minister parvi oppidi,
 Non procul à civitate Londinensi,
 Qui videbatur aliis exiguam
 Prædicandi habere scientiam :

Cerrus putabat hanc artem reperire,
Et nomen voluit ſuum hinc celebrari,
Ratione pontis imaginatione concepti
Supra Tameſin faciendi pro commodo tranſeuntium,
Quo fieret publica quædam utilitas
Ceſſura toti regioni circum circa:
Verum ad opus ejuſmodi perficiendum,
Nihil ejus voluntati ſufficere potuit.
Quocirca ſublimem adeo erigere voluit
Pontem, ut omnibus admirationi futurus eſſet,
Cum turribus deauratis lucentibus inſtar auri,
Quæ res magna videretur ſpectatoribus:
Tum sæpe commemorabat de novo
Quam magna fama ſequutura eſſet,
Si pontem adeo illuſtrem faceret,
Ut noctu perlucere late poſſit,
Atque ſic continuo perduraret,
Tum omnes eum celebraturi eſſent:
At in animo ejus variæ dubitationes exortæ ſunt,
Quomodo hoc opus perficeret,
Putavit quidem lampadas igne incenſas
Satisfacturas huic ſuo deſiderio:
Ideo lampadas ea intentione
Sufficienter ordinandas ſtatuit.
At iterum veritus eſt valde
Quod poſt mortem ſuam,
Alii hoc lumen miniſtrare recuſaturi eſſent,
Et reditus aliis rebus impenſuri,
Hinc cogitabat ſælicem eum,
Qui ſciret cui tuto conſideret,
Denique præſumpſit lumen illud apponere
Ponti, quod noctu reluceret,
Ex carbunculis gemmis, pro miraculo,

Cum duplici reflexione subtus & superius :
 Interim novæ imaginationes animum ejus vexabant,
 Ubi carbunculi essent reperiendi,
 Ac ubi sapientes viri ac fideles offendendi,
 Qui pro ejus intentione inquirerent
 Per mundum ubicunque
 Copiam carbunculorum :
 Hac de causa adeo se macerabat,
 Ut maciem fere contraheret,
 At cum putaret sic firmissime
 Se tantæ artis possessorem fore,
 Postquam annus jam finitus esset,
 Ars omnis ejus, viresque defecerant,
 Nam ubi vitrum suum extraxerat,
 Nil materiæ continuit pro auro vel ære,
 Tum iratus & fere furore percitus fuit,
 Suas enim opes perdiderat,
 Atque hoc modo vitam transegit,
 Quid amplius de eo referam ?
 At ut laici doctique in scholis
 Agnoscant res horum fatuorum,
 Meminerint exemplorum eorum ubicunque sint,
 Eo enim animo sunt quam plurimi alii :
 Ipsi leviter credunt omnes conclusiones,
 Quamvis sint falsæ illusiones,
 Si saltem in libris scriptis reperiant,
 Existimant verum præ mentis levitate,
 Tam facilis & temeraria confidentia,
 Causatur pauperiem & frustraneas expensas,
 De spe hujus artis vanum surgit gaudium,
 Spes enim inanis stulti est paradifus,
 Veri autem filii artis confitentur
 Deum, sine quo omnia fallunt :

Nam veluti non habent scientiæ initium,
Ita absque eo non sortiuntur finem bonum,
Confiteor Altissime nullus ista capit,
Licet prius didicit, absque te nil sapit.
Nam tanta stat gratia te Deum semper apud,
Perficere sicut capere, nam finis es & caput.
Veluti nunc de gaudio hujus artis audivistis,
Ita nunc de dolore circa eam percipietis,
Quamvis contrarium desiderio
Illius, qui hac arte delectatur.

Prima cura est, agnoscere animo
Quam multi hanc quærant, pauci vero inveniant,
Et quod nemo hanc scientiam adipisci possit,
Nisi doceatur, antequam incipiat.
Vere doctus est & intellectu puro,
Qui per doctrinam alterius eam apprehendere potest,
Varias diversitates ut cognoscat necessum est,
Qui secreta naturæ opera indagare contendat,
At institutio non adeo certa est,
Quin contingat aliquem post eam errare posse,
Veluti omnes qui nunc è vivis discesserunt,
Errarunt antequam lapidem nostrum invenerint,
Sive primo seu sequenti tempore,
Omnes errant, donec vera practica accedat,
Nullus autem aberrat magis in calore & frigore,
Quam artifex temerarius & audax,
Nam nemo citius opus nostrum perdit,
Quam is, qui id complere præsumit.
At ille qui rem perfecturus est,
Sit providus & cautus in operando,
Præ omnibus enim curis hæc est gravissima,
Ut si quis in uno errarit, de novo iterum incipiat,
Certe curas permultas habiturus est

Qui hanc artem adipisci desiderat,
 Sæpe voluntatem suam permutabit
 Rebus novis, quas cognoverit,
 Consilia ejus sæpe erunt irrita,
 A quo infortunio nunquam securus fiet,
 Et sæpe animus ejus vacillabit
 Novis opinionibus, dolore afflictus,
 Atque ita continuabit in phantasiis,
 Ut mira res sit, si eam attingat,
 Quin curas versabit acerrimas
 In hac arte qualescunque fueritis,
 De molestiis plus vobis aperiam
 Quod desiderium vestrum refrenabit,
 Magna est cura, ut sapientes tradunt,
 Cognoscere ubi perfectus sit artifex:
 Et quamvis incidatis in eum, qui vos doceat,
 Varias tamen molestias & curas habebitis,
 Nam si mens tua virtuti sit dedita,
 Diabolus ut noceat allaborabit,
 Tribus modis offendere te præsumet
 Festinatione, desperatione & deceptione,
 Propter opera virtutis, quæ factururus sis,
 Si ad hanc scientiam perveneris,
 Primum jam dictum periculum est festinatio,
 Quæ multum destruit & corrumpit,
 Omnes authores qui de hac arte scribunt
 Festinationem dicunt esse ex diabolo,
 Exiguus ille liber de philosophorum turba
 Inquit, omnis festinatio ex parte diaboli est,
 Idcirco ille rem maturabit,
 Qui procedet lento gradu,
 Juxta proverbium veritatem cognoscetis,
 Quod quo quis magis festinet, eo lentior futurus sit,

Nam qui properat, opus non perficiet
Interdum nec in mense, nec aliquando in anno,
Et in hac arte semper erit verum,
Quod festinans nunquam carebit querelis,
De celeritate quoque estote certi,
Quod à veritate eos præcipitabit,
Diabolus non habet subtiliores modos,
Quam ut celeritate vos circumveniat,
Idcirco sæpenumero præsumet
Per hanc vos in errores seducere,
Ipse gratiam ubique inveniet,
Qui festinationi semper se opponet,
Semper, dico, nam in momento temporis
Festinatio destruere potest omnia vestra opera,
Ideo ab omni festinatione cave,
Tanquam ipsa prorsus sit diabolica,
Ratio mea non sufficit, ut debet,
Festinantiam reprobare,
Quamplurimi se involverunt magnis curis,
Quia festinantiam admiserint,
Sed semper ad finem properarunt,
Quod ex Sathanæ tentatione accidit,
Nil amplius de festinantia modo,
Sed beatus est patientiam habens,
Cum vero festinatione inimicus non prævalet,
Tum desperatione mentem vestram fatigabit,
Et sæpe hanc sententiam vobis ingerit,
Quam multi id quærant, quam pauci inveniant,
Iique longe te sapientiores,
Quæ igitur certitudo tibi supererit,
Ipse instigabit, ut quoque dubites
An magister tuus habuerit, nec ne,
Et quod forte evenerit,

Ut partem, non totum, te docuerit,
 Eiusmodi incertitudinem movebit,
 Ad dubitationem menti tuæ ingerendam,
 Et sic labores tuos recompensabit
 Cum tali diffidentia & desperatione,
 Contra assultus eiusmodi nil juvabit,
 Nisi confidentia sola virtus,
 Ad quam ipsa ratio accedat,
 Nec causa remanebit timoris,
 Si prudenter in animum revocabitis
 Virtuosos mores, quos reperitis
 In vestro Magistro & Doctore,
 Nec opus erit, ut desperetis,
 Si circumstantias omnes considerabitis,
 An ex amore vel dubio vos docuerit,
 Et num ipsa morio ab illo inceperit,
 Nam tali viro difficile est credere,
 Qui enim vobis eam rem profert, magis indiget
 Vestri, quam vos illius,
 Hoc modo certitudinem habebitis
 Priusquam opus vestrum incipietis;
 Cum talem obtinueritis fiduciam
 A desperatione securi eritis:
 At quis eiusmodi magistrum reperiet,
 Cui meus fuit, non habebit causas, cur dubitet,
 Qui vere erat nobilis & laude dignus,
 Amabat justitiam & abhorrebat à fraude,
 Secretorum tenax, cum alii clamarent,
 Noluit agnosci eorum sciens,
 Si quando alii differerent de rosæ coloribus,
 Nil ipse addidit tacite se gerens.
 Ad quem longo tempore me recepi,
 Sed ille me strictis observabat modis,

Ut agnosceret meam dispositionem
Diversis probationibus, sciretque conditionem,
Cumque reperiret in me certam fidelitatem,
Magnamque spem, quam conceperam,
Tandem ejus gratiam ex Dei nutu
Obtinui, quæ ad me inclinata fuit,
Unde paulo post ipse cogitarit,
Quod ulterius dilationem pati non deberem,
Variæ meæ literæ affectusque mei cordis
Moverant ejus animum mihi que addicarant,
Quocirca calamum sumere non recusavit,
Sed iterum mihi rescripsit, prout sequitur:
Amice fidelis & frater amantissime,
Respondere tibi cogor, non est futurus alter,
Tempus adest, quo hanc gratiam à me captes,
Pro magno præmio & solatio tuo,
Tua persona & firma ejus confidentia,
Tua virtus probata, ejusque sapientia,
Tua veracitas, amor, ac perseverantia,
Animusque constans, desideriiis suis fructur,
Ideo necessum est, ut intra per breve tempus
Colloquamur invicem ore tenus:
Si scribere deberem, juramentum meum solverem,
Hinc conveniamus necessario.
Et cum ad fueris, hæredem artis
Te faciam atque ex his terris discedam,
Tu eris & frater & hæres mihi
Hujus tam magni secreti, de quo docti desperant:
Quocirca age gratias Deo pro hoc nuncio,
Nam melius est, quam ferre aliquot coronas,
Proxime post sanctos suos Deus hos elegit,
Qui hanc habent artem, qua ipse fit honorandus,
Nil magis ad te scribam in præsentem,

Sed quamprimum ad me equitare velis,
 His literis acceptis, mox properavi
 Ad magistrum meum per centum millia & amplius,
 Ubi quadraginta dies continuando
 Didici omnia secreta alchymix,
 Quamvis philosophiam ante intellexeram
 Velut alius quispiam in hoc regno,
 Nihilominus fatui, qui hanc scientiam quærunt,
 Existimant quod 40 diebus perfici queat,
 Sed inter 40. dierum opus, animadvertitis,
 Et 40. dierum doctrinam, multum differentix,
 Tum obscura dubia mihi apparebant clara,
 Ubi inveni reserata vincula naturæ.
 Causæ rei tam mirabiles videbantur mihi adeo certæ
 Et ita rationabiles ut desperare non potuerim:
 Si vos cum magistro vestro sic convenietis,
 Nos de vobis nullum concipimus dubium.

Tertium impedimentum deceptionem vocamus,
 Inter alia adversus me pessimum;
 Idque dictum est de servis, qui attendant
 In opus vestrum, quidam enim norunt multum deceptionis,
 Et quidam sunt negligentes, alii ad ignem obdormiunt,
 Quidam sunt pravæ voluntatis, qui vobis nocebunt,
 Quidam sunt fatui, alii nimis audaces,
 Alii doctrinæ sunt inobedientes,
 Quidam habent digito, rerum alienarum retractivos,
 Qui tractant res nefarias, valde nocivas,
 Quidam sunt ebriosi, leves, & aliis intenti,
 Cave tibi ab hisce si velis esse absque damno,
 Fideles sunt stulti, prudentes falsi,
 Unus me lædit ut & alter obest,
 Nam cum opera mea bene præpararam,
 Tales abstulerunt mihi que nihil reliquerunt,

Tum revolvens apud me sumptus, tempus & labores,
Quos de novo incipiendo perferre deberem,
Tristato corde mox valedixi,
Non appetens magis Alchymiaë:
At quomodo hoc eo tempore evenerit
Pauci id crederent ratione vera,
Quamvis vel decem personæ attestari
Queant, quo infortunio laborarim:
Quod vix ab hominibus solis contigerit
Absque diaboli ope, ut ipsi narrare possent:
Faciebam quoque Elixir vitæ,
Mecumque sentiebat mercatoris uxor,
Quintam essentiam etiam comparabam
Cum multis aliis secretis,
Quæ nequissimi homines mihi auferebant,
Magno meo dolore & tristitia,
Ut in hoc mundo nil aliud dici possit,
Nisi lætitiâ quamcunque curis esse permixtam:
De curis parum adhuc restat dicendum,
Quod convenit in mente reservari;
Id accidit viro benedicto,
De quo veritatem ipse referre queo.

Thomas Dawltonus vir bonus

Deo nocte dieque inserviens
De rubea medicina magnam habuit copiam,
Quo vix alius ex Anglis plus obtinuit,
Satelles quidam regi Eduardo à Servitio existens,
Cui nomen erat Thomas Harbard,
Hunc Dawltonum vi extraxit
Ex Abbatia Comitatus Glocestriæ,
Et coram Rege constituit,
Ubi Delvis tum præsens aderat:
Nam Williâmi Delvis Dawltonus scriba fuerat,

Delvis de Dawltoni opere narraverat :
 Delvis quoque servus erat fidelis
 Ipsi Eduardo Regi sæpe astans ;
 Delvis ibi retulit, quod intra horam
 Dawltonus sibi fecerat mille libras Starlingenses,
 Auri ram boni, quam Regales nummi,
 Spacio dimidiæ diei, vel adhuc minori,
 In cujus rei testimonium Delvis in Biblia jurabat,
 Tum Dawltonus respiciens ad Delvin
 Dicebat, ô Delvis pejerasti ante,
 Ideoque sollicitum te esse deceret,
 Nullam, inquit ille, ob causam modo dictam,
 Uti Deus novit, quem Judas prodidit,
 At semel (inquit Delvis) juravi tibi,
 Quod à me non esset manifestandus,
 Sed id servare non teneor (ut autumo)
 Pro Regis commodo & hujus regni,
 Tum Daultonus respondit modestissime
 Hæc responsio perjurium non excusat,
 Quomodo Rex ipse tibi confideret ?
 Qui sis confessus eo præsentem perjurium ?
 Sed ego, inquit Daultonus ad Maj: Regiam,
 Sæpe sollicitus variis in locis
 Propter hanc medicinam, animoque indolui,
 Ideo jam cogitavi ne amplius molestaret,
 Nam in ea Abbatia, ubi comprehensus fui,
 Projeci illam in publicum lacum,
 Currentem ad fluvium, qui fluxu & refluxu maris movetur
 Et sic ibi tantum divitiarum perditum,
 Quantum inservivisset ad Terram sanctam recuperandam
 Viginti millium exercitui pro reditu,
 Diu propter amorem Dei id servavi,
 Ut subvenirem Regi, qui eam expeditionem assumeret:

Heu Daultone, tum Rex dicebat,
Stultum fuit tantam rem perdidisse;
Et voluit, ut id Daultonus de novo faceret,
Daultonus respondit. hoc fieri non posse,
Cur non? inquit Rex, quomodo id nactus?
Ipse referebat quod à Canonico Lichfeldensi acceperat,
Cujus opera Daultonus diligenter servaverat
Per multos annos, donec ille obierit,
Propter quod servitium, dixit hoc spatio
Canonicus sibi dederat, quicquid ejus haberet.
Rex Daultono quatuor marcas donavit
Licentiamque abeundi mox quo vellet,
Tum Rex ex animo tristis fuit,
Quod Daultonum ante non cognoverat.
Et sic sæpe accidere solet pro certo,
Quod tyranni regi sint propinquissimi,
Nam Harbardus Daultonum comprehensum
Abduxit in Stepnei, ibique detinuit,
Ministri Harbaradi pecuniam abstulerunt,
Daultono quam Rex ante dederat,
Et post Harbardus Daultonum inde portavit longius
Ad castrum quoddam Comitatus Glocestriæ,
Ibi Daultonus diu captivus detentus fuit,
Cui Harbardus maximas injurias inferebat,
Inde eum in carceres strictiones
Trojam deduxit, ubi post quatuor annos
Illum morti adduxit:
Daultonus ad moriendum obediens
Benedictus, inquit, sic Domine Ihesu
Videor nimis diu à te absuisse,
Scientiam tu mihi dedisti magna cautione,
Quam tenui absque insolentia,
Ei nullum unquam inveni aptum

Qui mihi mortuo hæres succederet,
 Ideo dulcissime Domine, nunc cogor
 Id tuum donum iterum tibi resignare :
 Et tum devotissimas preces fundens
 Subridens, inquit, fac nunc quod cupis :

Cum Harbardus videret eum ita ad mortem paratum,
 Lachrymæ deciderunt ejus oculis.

Nam neque carcer, nec mors prævalere potuit,
 Ad hanc inquirendam artem, nec dolosus astus,
 Nunc dimittatur, tum Harbardus inquit,
 Non enim oberit aut proderit post hac alicui,
 At cum Daultonus surgeret de loco
 Circumspexit tristi vultu

Abiitque pressus angustiis,
 Nec desideravit annum supervivere.

Hæc illi injuria accidit, ut narravi,
 Per homines infernum non timentes

Harbardus non diu post obiit,
 Et Delvis in Teukesburia decollatus fuit,

Hoc modo magna molestia, veluti videtis,
 Hanc artem comitatur in quolibet gradu,

Hic ipse rex sua intentione frustratur,
 Quia Harbardus erat insolens & violentus,

Dum virum adeo nobilem superbus oppresserit,
 Et velati maleficum captivum duxerit,

Cum tamen lenitate, patientia & gratia
 Multum solatii inde evenisset,

Non solum regi, ut intelligitis,
 Sed quoque toti Reipublicæ hujus regni,

At non mirandum est, quod gratia non accedat,
 Nam peccata regnant ubique in hac regione,

Ecce hic gratia perfecta præsto fuit,
 Ad tollendas taxas & vectigalia à populis,

Unde multum boni & charitatis contigisset
Inter viros equestres, Sacerdotes & communem plebem,
Hic observare licet quod vitiosa violentia
Acquirere nunquam possit sapientiam.
Nam vitia & virtutes res sunt contrariæ,
Hinc vitus dediti eam possidere nequeunt,
Si vitiosi possent hanc scientiam indagare,
Multum violentiæ hinc aliis inferrent,
Et in ambitione sua indies accrescerent,
Pejorisque conditionis, quam ante fierent.
Nunc hoc capitulum de gaudio & dolore finitum est,
Quod caput sequitur materiam nostri lapidis manifestat.

Capitulum tertium.

TOnsilus in igne laboraverat
Sexaginta annos & amplius ad obtinendum desiderium,
Brianus alius fuit cum Howltono in occidentali parte
Semper occupatus, practicam exercendo,
Attamen hanc nobilem scientiam non invenerunt,
Quia nec materiam nec artis radicem noverant,
Sed illegitime procedentes semper id quæsierunt
Donec vitam & bona sua protuderant;
Multum sumptus, damni & angustiae passi sunt
Inter sua Recepta, quæ operabantur,
Tum Tonsilus coram me conquestus est
Cum lachrymis, dicens quod corde doleret,
Quia consumpserat potiore suæ vitæ partem
In falsis receptis & in vilibus materiis
In herbis, gummis, radicibus & gramine,
Quorum varia recensēbat genera,

Ut Coronopum, Selandinam & Mezerion,
 Veruinam, Lunariam & mortagon
 In capillis, ovis, in excrementis & urina,
 In antimonio, arsenico, in melle, cera & vino,
 In calce viva, Sandiver, & vitriolo
 In marchasitis, tutia & singulis mineralibus,
 In amalgamatis, albatationibus & citrinationibus,
 Omnia ad nihilum redacta sunt in ejus operationibus,
 Nam non considerabat, quid intenderet
 Securus de proportione naturæ,
 Posthæc omnia nihil putabat melius,
 Quam in sanguine humano operari,
 Donec ego dicerem, quod sanguis in fumum corrumpereetur
 Ignibus fortissimis & destrueretur.
 Ex amore Christi tum dixit, me doce,
 Qualis esse lapidis substantia esse debeat.
 Tonfile, ego inquam, Quid tibi prodesset
 Adeo seni? ideo ab hac re cessa,
 Et incumbere precibus, quia tempus id postulat;
 Nam si scires materiam nostri lapidis,
 Antequam perficeres eam, ætate occumberes,
 Ne hoc cures bone Magister, ipse retulit,
 Satis mihi solatii contingeret
 Si cognoscerem saltem materiam
 Illius lapidis, tamdiu à me quæsit:
 Tonfile, dicebam, non est res parva,
 De qua certior fieri desideras,
 Nam multi authores scribunt de illo dubio,
 At nullus ex iis id clare demonstrat,
 Ipsi enim auctores de hac arte scribentes
 Orarunt Deum (teste Democrito)
 Ut subito ex hoc mundo auferret
 Illorum animas, qui hac de re libros scripturi essent,

Mul ti enim sunt veriti ex iis
Ne plus quam deceat, de hac scientia traderent,
Quilibet illorum saltem unum aut duo puncta docuit.
Unde agnosci possit certissime à sociis,
Quod illis æqualis esset
Siquidem unus eorum alium intelligit,
Ita scripserunt, non ut omnes instruerent,
At ut sese manifestarent secreto dicendi genere,
Idcirco ne sis contentus ut unum saltem librum legas,
Sed varios authores perlustres,
Liber librum aperit, ut vir doctus Arnoldus asserit,
Velut & Anaxagoras de eodem opere testatur,
Qui enim deses ad legendum varios libros extiterit,
Ille ad practicam inutilis censebitur.
At Tonfile, velut Eleemosynam id non offeram
Alicui aperiendo (quod nunquam ante hac factum)
Per modum responsionis tibi dabo solatium,
Si prudenter me interrogaveris
Bone Magister, ipse tum dicebat, me certe doce,
Nam materia fit Sol & Mercurius?
Aut vero Sol & Luna,
Aut an tres illi simul sumendi sint?
An solus Sol, an solus Mercurius,
An vero sulphur cum iis fit materia nostri lapidis:
Seu num sal armoniacum conveniat,
Vel alia mineralia ad conficiendum lapidem:
Hic sunt, ego inquam, Tonfile, variæ quæstiones
Prudenter institutæ non absque astutia?
Non autem adhuc nominasti, nisi in genere,
Nam oportet te partem ex omnibus sumere
Diverso tempore, prout arti inserviunt,
Variæ res adjuvant quidem nostrum lapidem,
Licet duo sint materialia, unusque fit lapis,

Inter quæ est hæc differentia,
 Velut inter matrem & sobolem accidit,
 Aliam quoque diversitatem obseruabis inter ea,
 Velut est inter marem & fœminam,
 Hæc duo genera tibi omne præstabunt seruitium
 Ad album quoque opus, si sapiens fueris,
 Unum ex hisce lapidem inuenies,
 Nam paritur ignem, ut lapides solent,
 Sed non est lapis in tactu vel visu,
 Verum subtilis terra purpurea, rubra, nec lucida,
 Et cum separata est & præparata,
 Tum nominamus id nostrum lythargirium,
 Primo purpureum, rubrum & post subalbum,
 Atque tum vocatur electa nostra marchasita,
 Una uncia ejus superat quinquaginta libras,
 Non venditur per Christianum orbem,
 At qui eo indiget, cogetur
 Ut curet fieri, aut ipse præparet.
 Sed hæc gratia magna in eo opere apparet,
 Quod fieri possit semel nec deinde amplius,
 Antiqui Authores vocant eam rem vilis precii,
 Nam nihili æstimantur in mercatura,
 Nemo qui inueniet, tollere id curabit
 Magis quam unam unciam luti
 Nullus vult credere, quod sit magni precii,
 Nullus itaque agnoscit id, nisi valde prudens,
 Hic aperui ego mirabile secretum,
 Quod nunquam factum est per totum orbem.
 Alium adhuc lapidem, Tonsile habere oportet,
 Aut alias perdes tuum præcipuum materiale,
 Qui lapis est valde pulcher & clarus,
 Lapis in mercatura, lapis in visu,

Lapis resplendens cum perspicuitate,
Existens mirifica diaphanitate,
Precium unius uncix convenienter
Est viginti solidorum, vel circiter:
Nomen ejus est Magnesia, pauci eam norunt,
Invenitur tam in summis, quam in imis locis.
Plato agnovit ejus proprietatem vocavitque nomen,
Et Chawcerus inquit, quod Dytanos appelletur,
In Canonci sermone dicitur quid sit hoc modo,
At quid ignotum per magis ignotius.
Hoc est, quid illud existat
Nisi quid incognitum magis incognito appellatum
Nihilominus Tonfile, jam vere docebo,
Quid sit Magnesia in nostra lingua,
Magnum quid mirabile in latino dicitur,
Æs est pecunia, scientia sed ars,
Id est, quod sit res hujusmodi
In qua sit multum divinæ scientiæ,
Nunc agnoscis, quid est magnesia,
Res æris, in qua latet scientia divinaque mira,
Hos duos lapides, Tonfile, assumes
Pro materialibus ad Elixir elaborandum,
Quamvis prima vice non sint plures materiæ,
Tamen variæ res adjuvant, ut ante narravi,
Hoc secretum ante hoc tempus
Non adeo manifestatum fuit, quod tibi habeto,
Orabo Deum, ne tibi pro crimine imputetur,
Vereor enim, ne calamus meus plus justo aperuerit,
Nam etsi pauci percipiant hanc sententiam,
Attamen subtiliores inter doctos plus nimio habent evidentix,
Multi enim eruditi sunt adeo excellenti ingenio,
Ut si hoc haberent fundamentum, artem indagarent,
Cum Deus velit, ne quis eam inveniat

Nisi ipsi solummodo, qui sit virtuosa mente :
 Ideo antiqui authores celarunt cum ratione
 Materiam nostri lapidis , quæ hic aperta est,
 Alia materialia accipere non teneris,
 Nisi hæc bina, ad album faciendum lapidem,
 Excepto sale armoniaco cum sulfuris genere,
 Quod ex metallis educitur,
 Hæc duo sufficiunt ad implendum tuum desiderium,
 Præter hæc alia ignem fugiunt,
 Sulphur comburitur & mutat suum colorem,
 Sed nostrum Lythargyrium semper perdurat,
 Ne cum metallo aut argento vivo incipias
 Ad faciendum Elixir, ut intentione fruaris ,
 At si destruxeris totam ejus compositionem,
 Quædam ex componentibus te adjuvabunt,
 Sed illud nihil aliud est, hoc atque illud
 Quam saltem Magnesia & Lythargyrium, ipsius frater.

Capitulum quartum.

DE magno opere non subterfugiam,
 Licet sit secretum, largissime tradere,
 Ut veritatem vobis aperiam unice attendam,
 Quatenus mihi concessum sit Dei mandato,
 Ego vobis viam monstrabo tanquam ductor ,
 Eo modo, quo inveniatis vestrum propositum,
 Si consideretis, quomodo partes hujus operis
 Sint confusæ ab antiquis authoribus :
 Velut ante dicebam, magistri hujus artis
 Quilibet saltem unam declarabant partem ,
 Ideo quamvis satis perceperitis eas ad lubitum,

Non tamen ordinare valetis, ut debetis,
Arnoldus in scriptis suis testatur,
Quod finale secretum sit, agnoscere rem illam,
In qua opus nostrum sit fundatum,
Et quomodo puræ naturæ & simplices sint inveniendæ,
In libro ejus, qui incipit, Multifarie,
Inquit materiæ nostræ fundamentales duorum sunt generum,
At quomodo eæ reperiantur, præterit omnino,
Nomina illarum proxime præcedente capite habetis,
Frater Baconus plus de eo puncto aperit,
Dum inquit, Divide partes omnes
In Elementa propinqua, de eo sitis cauti,
Sed imprudentes ita non operantur:
At pertinaciter procedunt, tamquam fere furiosi,
Ad materiam divisibilem plus addentes,
Ita cum putent se producturos flores,
Nihil aliud agunt, quam quod multiplicent errores,
Ibi Baconus ratiocinatur, ut & alij ejusmodi,
Et timet, ne plus justo aperiat:
Avicenna in Porta scribebat, si memineritis,
Quomodo progredi debeat ad perfectionem obtinendam,
Veraciter docendo, prout veritas se habet,
Comedas, ut bibas, & bibas ut comedas:
Et intermedio tempore sudore perfundatur,
Rasis aliquatenus hæc declarans dicit,
Non tamen comedat res festinanter,
Sed pedetentim consumat suum alimentum,
De quo Propheta facit quoque mentionem,
Si modo respexeritis ad ejus intentionem,
„ Vifitasti terram & inebriasti eam,
„ Multiplicasti locupletare eam,
„ Terram fructiferam in saluginem,
„ Et terram sine aqua in exitus aquarum,

Si habuerit copiam cibi & potus,
 Necessum est vigilare, tum cum foret dormiendum,
 Nam labor est in vigiliis & magna diligentia
 Et nutrirī debet preciosis elementis,
 Ideo omnes pauperes abstineant, inquit Arnoldus,
 Nam hæc ars est pro divitibus hujus mundi,
 Confidite ejus verbis vos pauperes quorquot estis,
 Ipse enim sum testis, quod ita esse verum in venietis,
 Esto longanimis & suavis, inquit ille,
 Nam festinantes finem nunquam videbunt,
 Diurnitas purificationis materiæ infectæ
 Decipit quamplures, quid non credunt,
 Idcirco pauperes ne præsumatis
 Hæc indagare mira sed in tempore cessate,
 Excessus quadrantis unius horæ
 Destruere totum potest, hinc divitiæ succurrunt:
 „ Is primum pro quo & ultimum pro quo non,
 Ad cognoscendum lapidis nostri lentam elixationem,
 Donec non magis elixetur, ne desinas,
 Attamen longa continuatio non dat incrementum,
 Cogites quod aqua velirebullire,
 Sed butyrum elixetur, velut & oleum:
 Et sic lenta coctione consumas,
 Non ebulliendo, quod fit festinanter:
 Propter dubia periculorum variorum,
 Et propter superegressionem nostri lapidis:
 Inter magna opera omnium est gravissimum
 Ut clarificemus nostra media mineralia:
 Extremitates variæ bene sunt perfectæ
 Absque multis mediis prudenter quæfitis,
 Et singula media oportet fieri pura,
 Si opus vestrum absolvi debeat,
 Nam impura & pura (ex carnali affectu)

Valde inter se advesantur, & sic maturum & immaturum,
Fixum fixo per se adhærebit,
Et volatile volatili genere trahetur,
Et ubicunque amplius est concordia,
Natura trahet, quod alibi foret ante:
Hoc magnum opus in suo genere impurum est,
Et plenum periculi id invenietis,
Nullius prudentia tanta esse poterit,
Ut non interdum aberret in illo
Tam bene doctus, quam laicus,
De quo Anaxagorus hoc modo inquit:
Nemo prima fronte reperitur discretus:
Et quondam virum sapientem dicere audivi,
Quod hoc tempore in Cataloignia
Magnesia cum aliis mineralibus
Vendatur, si saltem inquirere curetis:
Ut ita manus delicati viri
Non sint inquinandæ tam vili opere:
Et longe citius opus vestrum, ut existimo,
Ita inciperet & finiri posset:
Nam si deberetis omnia facere, ut ego novi,
Defatigati essetis, priusquam opus aggredere mini:
Philosophorum opus non incipit
Priusquam omnes res sint puræ extus & intus,
Nos qui quærimus tincturam valde speciosam,
Oportet demere omnes res viles & vitiosas,
Ex variis mediis quodlibet suam habet proprietatem
Ad officium suum præstandum, secundum suum gradum,
Ex iis, quibus nostræ res aluntur,
Quædam prodesse poterunt, quædam obesse,
Nostri Pharmacopæi ignorant ista præparare,
Et nos eos docere subterfugimus,
Cujus rei causa non est alia,

Quam quod adulterarent ea (ad decipiendum homines)
 Potius, quam ut omnibus viribus incumberent
 Curarentque veritatem obtinere:
 Mos illorum est (unde ex animo doleo)
 Plurima appetere & pauca pro iis præstare:
 Qui velit verum habere opus, ne parcat labori
 Nec expensis, quamvis loculos inaniat,
 Et in magno opere omnium longissime abest,
 Qui quotidie desideret ejus finem reperire:
 Si grande opus cum omnibus circumstantiis
 Perfici posset tribus annis, res fortunata foret:
 Nam ille qui illud semel finire poterit,
 Nunquam necessum habebit id de novo incipere:
 Si medicinam suam sapienter augmentare noverit,
 Illud enim magisterium est omnis nostrę intentionis,
 Non opus est nominare hic mineralia,
 Nam Albertus clare de omnibus scribit.
 Multum tradere possem de naturis minerarum,
 Quod in hoc magno opere foret frustraneum:
 In hoc enim grandi opere nihil invenietis
 Nisi manuum labores vocatos Mechanicos,
 Ubi in centenis modis & pluribus
 Aberrare poteritis, quocunque incedetis,
 Idcirco credite, quicquid antiqui authores tradunt,
 Absque experientia nihil rectum fieri posse,
 Considerate omnes circumstantias & curate
 Observare uniformitatem in omnibus requisitis:
 Utere uno vasis modo in materia & forma,
 Cave à commixtione, ne quid infortunii accidat,
 Centum errores magis speciales
 Præcavere poteris hac admonitione generali,
 Et hæc doctrina erit sufficiens
 Illi, qui practicę prudenter insistit,

Si famuli vestri sint probi & fideles,
Non pigebit vos vestri operis,
Idcirco si expertes omnis timoris eritis,
In magno opere, sequere meum consilium,
Nunquam ad id uxoratos admittetis,
Mox enim se fessos dicent, ut ipse narrare novi,
Nullum itaque conducetis
Nisi certa mercede, quodcunque feceritis,
Non in menses, quomodocunque poteritis,
Nec in septimanas, sed in singulas dies:
Et ut merces vestra illis arrideat
Magis, quam alibi impetranda,
Et ne cogantur propter mercedem expectare,
Sed ut satisfactio æris ipsis sit in promptu,
Nam hoc eos excitabit ad amorem & metum,
Ut ad opera sibi commissa sint attentiores,
Quo existiment, quod dimittendi mox forent
Si negligentes vel uno die existerent:
Uxorati non ita convenient
Pro hoc opere, quos ideo fugias:
Si hoc cognovissem & fecissem antea,
Multas injuriarum molestias declinassetem,
In hoc quoque opere oportet adesse libertatem
Sine impedimentis quocunque in gradu,
Cum multo solatio ad curas relevandas
Continui laboris, qui cessare nequit.
Alias angustia propter labores & melancholiam
Possent esse causa destructionis tui operis,
Non necessarium est plura nunc ostendere,
Nam antiqui authores reliqua jam ante tradiderunt,
Et quod requisitum sit ab iis intermissum,
Hic liber absque ullo demonstrat dubio,
Idcirco exiguus hic libellus ORDINALE

Est Alchymia, omnium complementum,
 Capitulum sequens convenit pro clerico
 Ostendens consilia pro subtili opere.

Capitulum quintum.

BRiseus cum monetas mutaret,
 Quamplurimis damno, multis gaudio extitit,
 Et veluti diversis ea mutatio visa est
 Res nova & rarissima,
 Sic eo tempore quid miri contigit,
 Quod ad hanc spectarit scientiam,
 Cum tres magistri artis hujusmodi
 In uno decumberent lecto prope Leadenhal,
 Qui haberent Elixir perfectum album & rubeum,
 Mirabile est tales ternos uno jacere lecto,
 Atque hoc spacio decem dierum,
 Siquidem vix inveniantur in millione hominum,
 Ex ducatu Lotharingæ, velut accepi,
 Unus eorum fuit, secundus ex medio Angliæ,
 Sub cruce circa finem trium Comitatum
 Tertius natus erat ætate minimus :
 Qui ex nativitatis figura à doctis judicatus est
 Exornaturus Anglicanam terram,
 Posset quis totum peragrarè mundum,
 Et tales magistros tres non reperire,
 Duo ex illis discessuri, sed junior permansurus est
 Multum boni in hac regione aliquando factururus,
 Sed peccata principum morabuntur
 Id boni, quod ipse præstiturus esset.
 Senior magister de eo vaticinatus est

Et dixit,

Et dixit, quod passurus esset multum injuriæ
Ab iis, qui grati erga eum esse deberent,
Et multa alia hic enarrabat,
Quæ exinde vera inventa sunt,
Et nonnulla adhuc eventura
Ex quibus unum est certissimum, dicebat ille,
Post multas molestias magnum futurum est gaudium,
In singulis quartis hujus regionis
Quod omnes probi percipient,
Junior quæsit, quando id eventurum,
Senior respondit, postquam visum foret
Sanctam crucem honorari nocte dieque,
In terra Dei & in terra Luminis,
Quod convenienti tempore continget,
Sed diu dilatum absque causa est,
Cum id inceperit, notes bene hanc rem,
Hæc scientia aperietur Regi,
Et longe plures gratiæ
Quam hic à nobis enarrari poterunt,
Gratia illi regi tum aderit
Cum mores antiquos emendaverit,
Ipse in secreto investigabit
Hanc scientiam obscuro sermone:
Et inter solitarios seu monachos
Ea de re semper fiet certior,
Ita Rex Calid eam quæsit apud multos,
Donec inciderit in Morienum,
Qui opem tulit Calidi in sua necessitate,
Virtus enim ejus ad hoc incitavit:
Sed nunc de hac materia tacebimus,
Et de subtili opere trademus.
Necessum est, ut sit eruditus,
Qui velit percipere subtile opus.

Oportet eum cognoscere primam philosophiam,
 Si confidat Alchymiam inquirere,
 Et primo vos intelligere debetis
 Qui huic operi intenti estis,
 Cum metalla vestra per præparationem
 Sint facta habilia ad generationem,
 Tum divisione separanda erunt
 In quatuor Elementa, si lucrari desideretis,
 Quod si perficere nequeatis,
 Ite & discite ab Hortulano,
 Qui ea de re suum fecit librum,
 Quomodo vinum sit dividendum in 4. Elementa,
 Et præterea vos scire decet
 Effectus quatuor qualitatuum,
 Quæ dicuntur, caliditas, frigiditas, humiditas & siccitas,
 Unde omnes res sunt compositæ,
 Et quia præcipue in hac arte appetatis
 Habere colorem in igne perseverantem
 Sciatis, antequam illum obtineatis,
 Quomodo quilibet color generetur,
 Nam omnis color, qui nominari potest,
 Hic apparebit, antequam albedo aderit,
 Ad hæc vultis habere in opere
 Facilem liquefactionem instar ceræ aut gummi,
 Alias non intraret, nec penetraret
 In metalla, testantibus authoribus,
 Sic desideratis quoque habere fixum & fluxibile,
 Cum coloris copia, quocunque modo.
 Hæc tria contraria conjuncta ut fiant
 In uno subjecto, magnum est secretum,
 Nihilominus ille, qui valet ingenio,
 In hoc capite id invenire poterit.
 Et primo, ut dem vobis brevem doctrinam,

De prædictis quatuor qualitatibus primis,
Calor & frigiditas sunt qualitates activæ:
Humiditas & siccitas vero passivæ:
Nam hæc patiuntur semper illas,
Ut lapides cum fiunt calx & aqua glacies,
Unde facillime judicare poteritis,
Nihil generatum est, nisi calore aut frigore,
Attamen passivæ habent aliquid activitatis,
Veluti in mechanicis operibus quotidie videmus,
In panis & cerevisiæ coctione & aliis opificiis
Humiditas operatur & siccitas.
Aristoteles in physicis, multique alii
Dicunt, ab actionibus procedit speculatio,
Referunt quod practica sit radix & initium
Speculationis & omnis scientiæ.
Nam proprietates rerum quarumlibet
Perceptæ fuerunt per earum operationes:
Veluti per colores urinarum audemus
Pronunciare de calore vel frigore,
Per istas quatuor qualitates primas
Indagamus colores successu temporis;
De quibus certi esse non possumus
Nisi in substantia valde pura.
Multum doctrinæ inde capietis,
Si sciatis, quomodo colores quotidie generentur,
Color est extremitas cujusque corporis clari,
Clara substantia bene terminata hic est materia,
Si caliditas dominetur in materia sicca,
Color albus aderit ibi certissime,
Veluti apparet ad oculum ex ossibus combustis,
Et in calce viva ex lapidibus facta,
Ubi frigiditas agit in materia humida & clara,
Albedo apparebit in ea operatione,

Ut constat in glacie & frigore induratis,
 Causa ejus declarata est jam ante in philosophia,
 Sed hic non de communi philosophia loquor,
 Verum per exempla, ut tradam Alchymiam,
 Unum per aliud percipi potest,
 Veluti soboles agnoscitur ex sua matre,
 Si caliditas in materia humida & crassa
 Agat, niger inde color generabitur,
 Quod si exemplum ejus desideretis,
 Observate cum virida ligna igni apposueritis,
 Cum frigiditas operatur in materia crassa & sicca,
 Niger erit color, cujus rei ratio est,
 Talis materia est compacta & valde crassa,
 Cum frigore constringente, vitæ inimico,
 Crassities facit obscuritatem, & lucis privationem,
 Si color priveretur, nigredo apparebit.
 Ideo semper hujus memor esto,
 Quod clara materia sit materia albedinis,
 Causa efficiens potest esse varia,
 Nam interdum est caliditas, interdum frigiditas,
 Sed albedo & nigredo (ut omnes norunt)
 Sunt colores contrarii in extremitatibus,
 Hinc opus vestrum cum nigredine incipiet,
 Si finis esse debeat albedinis perfectio,
 Intermedius color, ceu philosophi tradunt,
 Est rubeus inter nigrum & album,
 Nihilominus firmiter mihi crede,
 Rubeus est ultimus in opere Alchymiae,
 Dicunt quoque in sua doctrina,
 Quod hi duo colores, rufus & citrinus:
 Sint intermediï inter album & rubeum.
 Et quod viridis & plumbeus color
 Inter rubeum & nigrum intercedat,

Incarnatus color est ex materia valde pura
Medici in urinis habent colores novemdecim,
In album & nigrum, ut ipsi tradunt,
Ex quibus color subalbus unus est,
Similis colori lapidis Onichini,
De eo colore Magnesia videtur,
Sed magnesia splendet cum puritate,
In nostro subtili opere Alchymia
Omnes occurrent colores, qui unquam habentur,
Centum & plures certissime,
Quam in urina sunt animadversi,
In quibus omnibus coloribus esse nequit,
Quin lapis noster contineatur secundum omnes gradus,
In omni compositione operum, quæ fiunt,
Et in omni compositione, qui mente concipitur,
Quotquot ibi colores sese offerunt,
Tot graduationes prudenter institues,
Et si non omnes graduationes cognoveris,
Ex Raymundo illas discas in arte ejus generali,
Gilbertus Rymerus scripsit juxta suam inventionem
De 17. proportionibus, at illæ non sufficiunt
In hac scientia quam nunquam invenire potuit,
Quamvis in medicina fuerit valde eruditus,
Cum excellentia naturæ humanæ
Sæpe superet medicinas medicorum,
Et sic honoret non raro suam artem
Cum sua medicamenta forte sunt inania,
At ita non se habet in medicina minerarum,
Ea enim ars excedit omnes alias generationes,
Et solum existit hominis sapientia,
Veluti per experientiam prudentes testari possunt,
Et ita alchymia verum fundamentum
Est in compositione ratione prudentis graduationis,

Caloris & frigoris, aut humiditatis & ficcitatatis,
 Cognoscendo, quod aliæ qualitates per eas generentur
 Utpote durities & lenitas, gravitas & levitas,
 Asperitas & lævitas, per certa pondera,
 Cum numero & mensura sapienter indagata,
 In quibus ternis existit omne à Deo confectum,
 Nam Deus fecit omnia & disposuit certe
 In numeris, ponderibus & mensuris,
 Quos numeros si mutuaveritis,
 Naturæ injuriam facitis,
 Ideo Anaxagoras inquit, cave bene,
 Ne ad conjunctionem procedas,
 Antequam pondera plenarie cognoveris
 Omnium componentium, quæ hic requiruntur,
 Baconus dicit, quod antiqui nihil celaverint,
 Nisi solummodo proportiones, quas non docuerunt,
 Nam nullus authorum est, nec rex, nec princeps
 Scribens de hac scientia cum alijs congruit
 In proportionibus, quas si scire velitis,
 Raymundus cum Bacono & Alberto docebit,
 Cum Anaxagora seniore, ex his quatuor
 Habebitis perfectam cognitionem, at non ex uno omnem,
 Etsi jungetis 4. qualitates ad unam intentionem,
 Tum oportet conjungere singula Elementa,
 Ut aquam & terram secundum vestrum desiderium,
 Bene composita cum aere & igne,
 Sciendo, quod in activitate sit dignior
 Secundus & tertius quorumlibet graduum,
 Quartus & primus excludi nequeunt,
 Nam utilis est & maxime usurpandus,
 Et optime extendere potest suam multiplicationem,
 In quo existit virtus generationis,
 Atque hoc est terrestre Lithargyrium nostri lapidis,

Absque eo nulla erit generatio,
Nec nostræ tincturæ fixatio,
Nam nihil est fixum, nisi terra sola,
Cætera omnia Elementa sunt volatilia,
Ignis, aer & aqua, ut quotidie videtis,
At ignis est causa extensibilitatis,
Et facit materiam esse permiscibilem,
Ac clarus splendor in pulchro colore
Fit magis ex genere aërio,
Et aer quoque si fuerit condensatus
Facit res levis liquefactionis,
Veluti est cera, & butyrum & omne gummi,
Exiguus calor ea omnia liquefacit,
Aqua purgat cum ablutione,
Et res mortificatas causatur revivere,
De multiplicatione ignis nil miri videtur,
Quæ multiplicatione terræ inferior est,
Nam terra generat herbas quotidie novas,
Absque numero idcirco verum est,
Quod terra tam sit admiranda, quam ignis,
Quamvis una scintilla in immensum se multiplicet,
Si tota ditio foret repleta lino,
Tum vana scintilla mirabiliter in eo cresceret,
Ignis & terra solummodo se multiplicant,
Et illæ sunt causæ multiplicationis nostri lapidis,
De hac terra Albertus magnus meminit
In mineralibus quod Lythargyrium sit optimum
Pro Elixire albo, ibique recenset illud,
Quod quoque in libro carminum demonstratur:
Nunc ad conjunctionem accedamus;
Et quædam consilia de ea adferamus,
1. Conjunge Elementa tua grammaticaliter
Cum omnibus suis regulis convenienter,

Quæ regulæ ad adjuvandum eruditos
 Sunt præcipua instrumenta in hoc opere,
 Nam nihil magis sibi contrariatur,
 Quam esse fixum & volatile:
 Omnes Grammatici Angliæ & Franciæ
 Ignorant docere vos hanc concordantiam;
 Hoc ORDINALE eam tradit, ut videbitis
 In Physica, libro de Arbore.

2. Conjunge ea quoque Rhetoricæ modo
 Cum naturis ornatis & purificatis,
 Postquam tinctura vestra debeat esse pura & pulchra,
 Accipe puram terram, aquam, ignem & aerem,
3. Logica via, quando cunque sit,
 Misce vera genera, non sophistica,
 Quorum ignorantia adduxit multos doctos
 Ut omnem suum laborem & opus perderent,
4. Junge ea invicem quoque arithmetice,
 Per numeros subtiles proportionales,
 De quo parum adhuc fuit cognitum,
 Cum Boetius scriberet, Tu numeris Elementa ligas,
5. Conjunge tua Elementa Musice
 Duas ob causas, unam propter melodiam,
 Quæ suos concentus placitos habeat,
 Cum verum effectum ejus inveneris,
 Et sic compone, ut Diapason
 Cum Diapente & Diatesseron,
 Cum hypate, hypaton & Likanos mese,
 Cum regulis, quæ sunt in Musica,
 Cum proportionibus causantibus harmoniam,
 Quibus valde similes proportioniones sunt in Alchymia,
 Nempe pro magnis numeris actu positis,
 Sed pro secretis numeris intellectualibus
 Oportet ut inquiratis, velut ante dixi,

Ex Raymondi & Baconi doctrina,
Baconus tradit ea obscure in tribus suis epistolis.

Et Raymondus melius in Arte generali :

Multi existimant, cum ista legunt,
Quod intelligant, at revera falluntur.

6. Cum Astrologia junge quoque Elementa,
Ut prosperentur eorum operationes quæcunque,
Quæ simplex genus, rude & inexpertum
Prudenter ducunt, donec inveniatur finis,
Cum tempore illa obediunt

Supra naturas formatas stellarum influentiæ,
7. Et scientia perspectiva multum præbet evidentiae

Omnibus in hac arte nobili laborantibus,
Et ita quam plures scientiæ aliæ faciunt

8. Velut præcipue illa de pleno & vacuo,
Sed magistra inter scientias omnes habenda,

9. Ad serviendum huic arti, est magia naturalis,
Cum quatuor Elementa sapienter composita fuerint,

Et singula in suo gradu ordinata,
Tum ex variis gradibus & digestionibus

Colores apparebunt usque ad perfectionem,
Tunc enim intrinsecus operatur calor naturalis,

Qui in nostra substantia saltem est intellectualiter,
Visui non patens, nec manibus palpandus,

Ejus operatio paucis rarisque est cognita,
Et cum hic calor naturalis movebitur

Per externum calorem artificialem,
Tum natura excitata operari non desinet,

Ad varias diversitates graduum producendas :
Quæ est una causa, ut ex ratione animadvertitis,

Quod in opere nostro tot appareant colores,
Idcirco causatur in hac arte multum dubii

Ignorantia caloris intrinseci & extrinseci:

Ad sciendum, quomodo uterque hic calor congruere debeat,
 Et uter eorum in operando prædominari,
 Digestiones in hoc opere valde conveniunt
 Digestionibus rerum animatarum,
 Et præ cæteris (ut certe testificari possum)
 Magis assimilantur coctioni in homine:
 Ideo Morienus dicebat, lapis noster in generatione
 Valde est similis creationi hominis:
 In quo, inquit Raymundus quatuor omnes gradus
 Complexionum quatuor invenire licet,
 Idque actu, quod non poteritis reperire
 Inter alias creaturas in alio genere,
 Hinc inter creata hæc duo solummodo
 Vocantur Microcosmus, Homo & noster lapis:
 Nunc de digestionem ad nutritionem
 Perfecte cognoscendam opus est accedere,
 Humor est solidus, constans cum siccitate,
 Fortiter mixtus in suis gradibus,
 In opposito passiva debite mixta
 Generantur calore intrinseco & extrinseco,
 Ita nihil aliud est nostra digestio,
 Nisi ex humore substantiali creata perfectio,
 Oro vos, ô laici, ut me excusetis,
 Quamvis ad hujusmodi verba non sitis assuefacti,
 Oportet me iis uti, quia omnes authores affirmant,
 Quod quælibet scientia suos proprios habeat terminos,
 Digestio interdum magis augmentatur
 Externo frigore, ut quotannis videre potestis,
 Quomodo in hyeme homines plus cibi capiant,
 Quam æstate, cum calor eorum sit intensior,
 Nam frigus tum cogit calorem intrinsecus fugere
 Et magis conjungit, ut fiat fortior,
 Cujus virtus & potentia major est.

Ad digestionem perficiendam, quam antea.
Sed præcipuum nostrum Digerens pro hac intentione
Est virtualis calor materiæ digerentis,
Nihilominus calor rei digestibilis
Adjuvat digestionem, ejusque operationem,
Febrilis calor nihil digerit,
Radii solares juvare possunt & causari destructionem,
Vinum digestum plus habet caloris naturalis,
Quam recens mustum, cujus calor est accidentalis,
Coagulatio non est forma substantialis,
Sed saltem passio rei materialis,
Adhæc vos scire oportet, cum colores apparent,
Quod si præcipuum agens in ea materia,
Interdum enim calor est, interdum frigus,
Et aliquando humiditas, aliquando siccitas,
Ad cognoscendum principale agens semper
Requirat indagationem subtili ratione,
Quod non perceptum est, nisi à magistris paucis,
Nam non notant, quomodo colores orientur,
Principale agens qualitatum quatuor
Potentiam regalem obtinet & prædominatur,
Ut reliqua ad suum genus convertat,
De qua conversione Anaxagoras tradit
In libro suo de conversione naturali,
Cujus causas speciales Raymundus adducit,
Non est res ludicra aut levis docere,
Quomodo vestrum principale agens debeat discerni,
Quod tradam vobis per quatuor signa,
Ut per colorem, saporem, odorem & liquorem.
Et primo per colorem, quo intentioni vestræ serviat,
Ut principale agens agnoscatis,
Respicite in vas vestrum, qui color magis apparet
Tum illud, quod hunc causatur est principale:

Pro eo tempore, cujus insolentiam mitigare poteritis,
 Per hanc doctrinam, si furere incipiat,
 Quod perficietis, si bene cognoveritis
 Causas colorum omnium, qui occurrent,
 Hos ego hic tradam brevissime
 Per causas suas, ne opus sit alibi eas quærere:
 Albedo producitur ex varia materia clara,
 In alia re terminata, prout hic quoque invenitur,
 Nigredo est, cum partes corporis obscuri
 Cum Crassitie opprimit claritatem subjecti,
 Aut fit ex combusta terrestreitate,
 Sed ex ea combustione magna durities sequitur,
 Ac per commixtionem obscuri, clari & puri
 Generantur omnes inintermedii colores,
 Quælibet res clara, perspicua & pulchra
 Oritur ex materia aquæ & aeris,
 Quam pura terra apprehendit,
 Talis quæ claritatem ejus non tollat,
 Et si in ejusmodi claritate & perspicuitate
 Non videatis colores speciales,
 De quibus audacè judicare poteritis,
 Quia causa earum rerum fuerit intense frigida,
 Veluti in Cristallo, berillo, aliisque plurimis,
 Diversitatem inter ea scire debetis:
 Cristallus habet aquam ad aerem declinantem,
 Inde est clare, speciosa & pulchra:
 At si declinet magis versus aquam,
 Est obscurior, ut berillus, vel glacies congelata,
 Sed si materia tendat ad siccitatem,
 Obscuritas cum duritie nascitur,
 Ut apparet in adamante lapide,
 Et in pluribus ejusmodi aliis:
 Splendoris, qualis est in Magnesia,

Lux est causa in materia clara,
Quæ superinducta est in aqueum vaporem,
Antea calore incensa certissime;
Nunc post claritatem & colores extremos
De mediis coloribus non nihil addam:
Rubini color est de tenui fumo ortus
In claro corpore, qui tum causatur,
Cum in eo corpore dominatur copia lucis,
Nam ejus plus vel minus facit plus vel minus splendere,
Sic Amethystus rubinum sequitur dignitate,
In minori claritate & majori obscuritate,
Et Calcedonius micante substantia
Sequitur berillum in gradibus variis,
Viridis, ut Smaragdus, est ex aqua pura,
Cum terrestri materia combusta mixta,
Et quo clarioris substantiæ terra fuerit,
Et clarioris viriditatis color apparebit,
Fuscus est ex claritate terminata
Infusa ex crassa fumositate congregata,
Ex aqua & terra productus,
Cui adest claritudo aeris,
Lividus vel plumbeus color generatur
Ex partibus aqueis & terrestribus,
Et ubi hæ partes sunt frigida & crassa,
Ibi plus ejus coloris visitur,
Ut apparet in inveterato plumbo,
Et in hominibus morti propinquis,
Hic color vocatus lividitas,
In lividis inimicis frequens,
Naturalem calorem & sanguinem mover
Ad cor, ad confortandum illud,
Et derelinquit faciem frigidam & siccam,
Quia calor & sanguis inde recesserunt:

Similiter cum febres sunt in extremitate,
 Ungues manuum isto colore conspiciuntur,
 Saphyri color ex oriente cæruleus
 Cœlesti sphæræ non absimilis,
 Longe pulchrior est ad visum livido,
 Quia plus in eo est aeris, aquæ & lucis,
 Quam in livido colore & multis modis
 Hinc talis color preciosior æstimatur,
 Quam alii cærulei, qui quo sint obscuriores,
 Eo minus habent aeris & plus terestritatis,
 Argentum in lazurinum facile adduci potest,
 Cujus ratio est, perspicuitas,
 Quæ in argento existit, producta ab aere,
 Ideo ad cœlestem colorem tendit;
 Et copia argenti vivi, quæ in eo est,
 Causatur in argento splendorem,
 Subtilis terra, pura aqua cum claritate aeris
 Efficat illum splendorem in argento vivo,
 Citrinus color, flavus ut est in auro.
 Est color placitus, quibusdam valde gratus,
 Generatus ex valida & forti digestionem,
 Nam humor in eo habet fortem decoctionem,
 Talis color per calorem generatur,
 Velut est in melle, urina, lixivio & felle,
 Fulvor in auro producitur (ut vere dico)
 Expura & subtili materia bene terminata,
 Perspicuitate condensata; nam aqua purior
 Quo fuerit condensata, eo magis splendebit.
 Causa enim ejus non est alia,
 Quam humiditas terminata, ut doctiores statuunt,
 Ita ut sit quoque polibilis,
 Quia aer nullas figuras recipit:
 Nam aer per se non terminatur,

Sic causam perspicui in aqua agnoscetis:
Albus & rubeus bene mixti & puri
Generant pulchrum colorem citrinum,
Ita diversa commixtio Elementorum
Facit diversos colores pro diversa intentione,
Cum variis digestionibus & variis gradibus,
Omnes colores tacti sunt pro oculis.
Elementorum colores proprios notabitis,
Unde de coloribus melius judicabitis,
Medici dicunt de herbis quibusdam,
Quod sint exterius frigidae & calidae intus in radice,
Si exemplum hac de re expetitis,
Considerate operationem nobilium violarum,
Communis philosophia causam hanc aperit,
Quod frigida sit intus & rubea extus rosa,
Anaxagoras dicit in sua conversione naturali,
Intrinsicum & extrinsicum in omni re esse contrarium,
Quod verum est, exceptis iis rebus, quae sunt
Ex parva compositione simplicitati proximae:
Ut est scammonium & laureola laxativa,
Quae non nutriunt ut vegetabilia,
Memento, quomodo in qualibet re mixta,
Semper unum elementum regnare desiderat,
Qui insolens appetitus & vitiosus
Cogit homines, ut sint tam ambitiosi,
Quod Deus optime disponere novit,
Dum pro peccatoribus bene providerit,
Omnes efferos appetitus ad aequalitatem reduci,
Cum Requiem aeternam ecclesia canit,
Tum omnes ambitiosae cogitationes
Apparebunt in nihilum redactae,
Domini & mendici tunc evadent
In sarcophago omnino aequales,

Principale vestrum agens ita tractabit
 Si ultra æqualitatem tetenderit,
 Ideo Aristoteles inquit, componite lapidem vestrum
 Æqualiter, ne in eo sit repugnantia,
 Nec ulla divisio, cum proceditis,
 Cavete de eo, quia valde necessum sit,
 Et cum contigerit, ut videatis
 Omnes colores simul, qui numerati sunt,
 Tum permitte naturam sua operatione
 Pro libitu suo instituere generationem,
 Ut ita inter tot tamque varios colores
 Natura ostendat unum principalem,
 Talem qui ad propositum tuum vergat,
 Correspondens elemento vestri desiderii,
 Hoc modo ex coloribus providebitis,
 Quid vos in opere dirigere debeat,
 Quamplurima alia de coloribus possem scribere,
 Sed hæc promissis meis satisfacient,
 Quatenus colores vestro inservient proposito,
 Ad agnoscendum principale vestrum agens,
 Sed multi ex doctis mirabuntur, ut patet,
 Tam varios colores in lapide nostro
 Ante perfectam albedinem & claram,
 Immutabilemque apparituros,
 Considerando paucitatem ingredientium,
 Quibus respondebo ad placitum eorum,
 Et tradam veritatem illius magni dubii,
 Per genus magnesiæ, isti colores eveniunt,
 Cujus natura est convertibilis
 Ad quamcunque proportionem & gradum,
 Veluti Cristallus ad ejus subjectum existit,
 Nam cujuscunque rei, quæ est in terris,
 Si Cristallum ei supponatis,

Colorem repræsentat, hinc desine mirari,
Ideo Hermes inquit nec falso nec inuide,
Ad perpetranda miracula rei unius,
Deus ita ordinavit, Rex Herimes ait,
Ut mira fiant de re unica,
Communes Philosophi hinc reperire nequeunt,
Virtutem nostri lapidis, captum eorum excedentem
Odor quoque intentioni vestræ proderit,
Ad sciendum prædominans Elementum,
Et una cum colore erit pro testimonio,
Quo principale agens indagetis,
Et vos qui odore doceri vultis
Principale agens ut discernatis,
Velut album & nigrum sunt extrema colorum,
Ita suave & fœtidum inter odores existunt,
Sed cum pisces ex visu non cognoscant
Intermedios colores, quia ipsorum oculi
Careant palpebris, ad claudendum eos,
Sic nec medii odores adoratu,
Percipientur à vobis, & hæc est ratio,
Quia nares patent, ut piscium oculi,
Ideo medii odores non certissime
Captantur naribus, ceu medii colores oculis videntur:
Gravis odor non est (ut docti sentiunt)
Medius odor, sed saltem minus fætens,
At qui scribebant in suis libris
De sua experientia (quæ mihi non est cognita)
Quod si misceatis suavem & redolentem odorem,
Æqualiter cum fœtente, ad probandum vestram intentionem,
Suavis odore percipitur, non antem fætendus,
Causam ejus rei cognoscere poteritis,
Omnes res suaves habent plus puritatis,
Et magis sunt spirituales, quam fætidæ:

Idcirco in aere sunt magis penetrativæ
 Et magis extensibiles, & sic quoque vitæ
 Magis acceptabiles, seu amicæ naturæ
 Et hinc magis receptæ quod est certum,
 Odor est fumosus vapor, calore resolutus
 Ex substantia quadam sudore visibili,
 Qui in aerem libere intrat,
 Et mutat aerem, vestrumque odoratum,
 Veluti sapor ciborum mutat vestrum gustatum
 Et quemadmodum soni afficiunt auditum
 Et colores afficiunt vestrum visum,
 Ita odor mutat odoratum sua potentia,
 Si causam odorum, scire desideretis,
 Quatuor res ad eos requiruntur,
 Primo, quod subtilis materia sit obediens
 Operationi caloris, ut referat
 Per fumum similitudinem ejus rei,
 De qua fumus ille evaporat,
 Et ut propaget fumum eum purum,
 Sed retinebit eundem fortius,
 Et sic materiæ crassæ non obediunt
 Caloris operationi, ut patet in nostro lapide,
 Calor efficit odorem, frigus impedit.
 Quia simeta in æstu magis lætent, quam hyeme,
 Odores grati generantur
 Ex pura substantia & vaporosa,
 Ut apparet in ambra, nardo & myrrha,
 Quæ res fœmineo sexui in primis placent,
 Sed ex substantia pura cum mediocri calore
 Proveniunt temperati odores, ut in violis,
 Ex mediocri calore & substantia impura
 Fit odor ingratus, ut aloes & sulphuris,
 At cum naturalis calor diminuitur,

Tum inde gravis odor exotitur,
Veluti olet piscis inveteratus,
Ubi naturalis calor putret & odor fætet,
Fætore est vapor & resolutus fumus
Rerum, quæ sunt malæ complexionis,
Et cum humor saltem corrumpitur,
Ita ut substantia non destruat,ur,
Inde saltem gravis odor spirabit,
At non omnino fœtens eo modo,
Fœtoris putidi vero causa existit
Solummodo corruptio ipsius substantiæ,
Et cum mala substantia putrefiet,
Horribilis odor inde generabitur,
Veluti draconum & hominum cadavera putrida
Odore causari possent pestilentiam,
Non est salubre, olfacere carbones
Extinctos, ex fætore vel equa abortire potest,
Quando qualitates conveniunt rei alicujus
Cum natura vestra tum bonus odor non deerit,
Sed cum substantia vestro generi fuerit contraria,
Tum odorem ingratum repræsentabit,
Pisces amant suaves odores, veluti constat,
Non appetunt escam putidam, velut novam,
Omne quod participat bono odore,
Habet naturalem calorem sibi convenientem,
Quamvis Camphora, rosæ & res aliæ frigidæ
Habeant suaves odores, tamen auctores scribunt,
Quod in calore virtualiter id sit inclusum
Cum puritate substantiæ, unde ita olent,
Hanc veterum opinionem aliis instillate,
Quod bonus odor non sit alteri contrarius
Sed ita non fit cum fætido odore,
Nam odor allii putorem fimi tollit:

De odoribus hæc doctrina sufficit
 Pro ut in Alchymia vestræ intentioni servierit;
 Quo opera vestra hinc intelligatis,
 Quando res ad putrefactionem tendant.
 Per odores quoque cognoscetis
 Subtilitatem & crassitiam materiæ discernere,
 De media etiam substantia cognitionem habebitis,
 Quæ ostentat corruptionem caloris naturalis,
 Et cognitionem diversitatum tenebitis
 Cum humor sit corruptus & cum substantia,
 Sed nostra substantia facta fuerat valde pura,
 Et est conservata virtute minerali,
 Ne inde tætores percepturi sitis,
 Quamvis putrescat in suo proprio genere.
 Tertium signum & testimonium,
 Quo intelligatis vestrum principale agens,
 Sapor vocatur, gustatus oris,
 Qui semper causa est diminutionis
 Substantiæ illius rei,
 De qua gustare præsumitis,
 Sapor iudex longe certior foret,
 Quam color aut odor, sæpius probandus,
 Si non adeo sapor esset periculosus,
 Dum lapis noster est in opere,
 Nam nocet & sanitati & vitæ,
 Tam est res penetrativa
 Res omnes subtiles superat,
 Et solidas res subito penetrat.
 Hinc est periculum, nec conveniens,
 Multum vel sæpe de eo gustare,
 Confortat metalla, ut novimus,
 Sed nocivus omni hominum generi est,
 Donec perfecta rubedo accedat,

Quæ in igne semper duratura est,
Quidam de plebe vilis, huic arti inserviens,
Gustavit de lapide albo particulam,
Existimans eo se revelatum iri
Ab omni ægritudine & dolore,
Unde miser ille subito fuit
Conjectus in fortem paralyfin,
Quem magister meus magna fælicitate
Curavit cum Bezoare minerali,
Idcirco quamvis justatus communiter
Sit optimus judex quocunque tempore,
Tamen gustatus ejus est abominabilis,
Nec sapor hic quicquam proderit,
Nihilominus de quibusdam partibus separatis
Gustatio fieri commode posset,
Ante conjunctionem factam experiendo,
Num operatio rite peracta esset, vel non,
Quomodocunque sit, sapiens satis noverit
Colore & odore intentionem suam perficere,
Nam multi judicant de vino bono
Ex colore & odore, cum purum sit
At de novo vino invenitur in genere
Gustatus verus judex præ omnibus,
Odoratus enim habet saltem unum organum,
Nihil discernens nisi res fumosas,
Sed gustatus habet organa sex absque dubio,
Ad percipiendum qualitates intus & exterius,
Quæ natura ordinavit contra pericula,
Ad securitatem rerum vitam habentium,
Simia judicat de suo cibo ex odoratu,
Homines & psitaci confidunt gustui,
Nam multæ res boni sunt odoris,
Quæ tamen gustui non conveniunt

Quia sunt abominales, nimis acidæ,
 Nimis acres, amaræ vel alias horridæ,
 Seu venenosæ, corro dentes seu nimis fortes,
 In his gustatus iudex non admittitur,
 Auctores antiqui olim retulerunt,
 Quod sapes essent novem,
 Quos discere poteritis exiguo tempore,
 Ut saporem acrem, unctuosum & acetosum,
 Qui tres subtilem materiam significant,
 Et alii tres mediocres materias testantur,
 Ut mordens, falsus & aquosus,
 Reliqui tres ex crassa substantia procedunt,
 Ut sapor amarus, subacidus & dulcis,
 Hi novem inveniuntur multis in locis,
 Quinque ex iis generantur cum calore,
 Unctuosus, acris, falsus, amarus & dulcis,
 Sed reliqui quatuor numero
 Facti sunt ex frigore, veluti est acetosus,
 Acidus vocatus sapor ponticus,
 Et subacidus qui dicitur stipticus,
 Aquosus quoque doctus insipidus
 Cum frigiditate generati effectualiter,
 Sapor ex duabus rebus concipitur,
 Diversæ substantiæ & diversæ complexionis,
 Ex caliditate & humiditate in secundo gradu
 Cum substantia crassa dulcis sapor provenit,
 Idem gradus ejusdem complexionis
 Cum mediocri substantia mixtus
 Unctuosum saporum producit,
 At ubi est calor & siccitas simul
 Cum mediocri substantia in secundo gradu
 Inde sapor sequitur necessario falsus,
 Cum res in tertio gradu calida & sicca fuerit

Cum substantia crassa, inde fit amarities,
Sed in quarto gaudu materia calida & sicca
Cum subtili substantia generat a credi nem,
Ita quinque sapes, ut antea dixi,
Producuntur à calore, nec plures,
Ex frigore & siccitate in secundo gradu
Cum subtili materia acetositas oritur,
Veluti ex vultu hominum animadvertitis,
Cum gustant poma immatura,
Eadem complexio in eodem gradu
In re mediocris substantiæ,
Progenerat, veluti facile æstimabitis,
Mordens sapor, qualis est in rosa,
Sed acidus & subacidus, & minus acidus hi tres
Fiunt ex frigiditate & siccitate in diverso gradu,
Et frigiditas & humiditas in primo gradu
Aquosum saporem semper generant,
Veluti apparet in albuminibus ovorum
Et facie candida fæmellarum,
Nam tales sunt frigidæ & humidæ,
Et habet multum superfluitatis,
Ideo virorum sunt minus appetentes
Isaac dicit, sapes esse saltem septem,
Quia acidus & subacidus fit unus, sed inæqualis
In complexione, unius radice,
Et insipidus foret saporis privatio,
Inveniuntur quoque sapes compositi,
Ut dulcis acor & alii quamplures,
Ita ex saporibus homines indicabunt
Diversas substantias, complexionem, gradus quoscunque
Et si dubitetis gustatu experiri,
Ad alia testimonia accedatis,
Veluti in medicina non credendum urinæ

Soli, sed quoque in testem vocandus est
 Pulsus manuum prudenti consideratione,
 Sex res non naturales corporis humani
 Habentes respectum insimul,
 Ad septem res illas naturales,
 Caveat sibi, si securus esse velit,
 A tribus rebus contra naturam,
 Hæc octodecim fundamentaliter teneat,
 Ignarus medicus est ea præterientis,
 Ita ab ignorantia eritis tuti
 Et ægros à morbis relevabitis,
 Sic si hanc scientiam velitis indagare
 Operationibus, ad has respicite circumstantias,
 Prudentet considerando hæc 4. testimonia,
 Tria sunt tradita, quartum est liquor:
 Liquor est solatium hujus operis,
 Liquor erudito dat evidentiam,
 Per illum nectendi sua Elementa,
 Atque etiam solvendi pro sua intentione,
 Liquor conjungit marem & fæminam,
 Et facit res mortuas ad vitam redire,
 Liquor purgat per abluitionem,
 Liquor nostri lapidis est præcipuum nutrimentum,
 Absque liquore alimentum non est bonum
 Liquor vehit alimenta omnia
 Ad singulas partes humani corporis
 Et sic idem facit apud nos in Alchymia,
 At considerare vos oportet puritatem
 Omnium vestrorum liquorum & quantitatem
 Et quam crassi sint vel tenues,
 Alias parum lucri facietis,
 Sed non, ut medici meminerunt
 Quia elixir est res secundæ intentionis,

Ideo plus miri naturalis inuenietis
In ejus operatione, quam in omni alio genere,
Medici dicunt, quo urinæ sint crassiores,
Eo plus significant humiditatis,
Multi liquores requiruntur
Ad nostrum lapidem pro ejus appetitu,
In libro Turbæ Arisleus refert,
Quod aer in aqua secrete sit inclusus,
Quæ tollat terram aëria sua potentia,
Pythagoras inquit, quod benedictum id foret,
Aristoteles astute verba ejus ponit,
Dicendo, cum habueris aquam ab aere
Plato sapientissime loquutus est
Et vocavit illud stillam roris Madii,
Quod appropriate de Alchymia dictum est,
Sed communes authores primæ philosophiæ
Inquiunt, Aer condensatus redit in pluviam
Et aqua rarefacta in aerem revertitur,
Aliqui dicunt, quod Mayus sit initium anni,
Ut sumatur aqua facta ex aere,
Quidam dicunt talis aqua de cælo descendit,
Donec Sol ingrediatur Scorpionem,
Alii dicunt, quod omnes liquores sint fugiendi,
Quos frigus inficiat, nec sint usurpandi,
Causa, cur ita, ut narrent antiqui authores,
Est quod activitas eorum sit frenata frigore,
Quidam Philosophi dicunt, quod sumere debeatis
Lac pro liquore ad faciendum Elixir,
Alius ait pro sua intentione,
Quod nullus liquor pro complemento sufficiat,
Ut aqua ex lythargyrio, quæ sit utilis
Cum aqua Azoch, ut lac fiat virginis,
Sed Democritus ait, quod optimus liquor sit

Ad faciendum Elixir, Aqua permanens,
 Cujus naturalis virtus & proprietas fit
 Ignem tollerare, nec inde fugere,
 Rupefciffa inquit, quod præcipuus liquor
 Sit aqua vitæ pro Elixiris opere
 Quia ea fit spiritualis & revivifcens,
 Res mortuas revocans ad vitam,
 Exiftens quinta effentia rerum,
 De qua Aristoteles fcribens,
 In libro fuo de fecretis ita dicit:
 Quod omnis perfectio fit in quinario,
 Rupefciffa vocat optimum omnium liquorem,
 Nam facit craffas materias spirituales,
 Sed apud Pythagoram invenietis
 Aquam noftram vitæ alteris generis,
 Ipfe inquit, quod fit vivificans in hac fententia,
 Fac fugiens fixum & fixum fugiens,
 Eo enim modo forti coactione
 Fixæ materiæ fiunt facilis liquefactionis,
 Alii dicunt, quod nullus liquor superet
 Liquorem congelationis amantem,
 Ideo talis optime reperiri poffet
 Prope Islandiam, in tali terra,
 Quam Oceanus circum ambiat,
 Ubi tales liquores facile occurrant,
 De alio liquore alii fapientes dicunt,
 Qui fit frigidior quam aqua fontis,
 Magis gelidus non guftatur liquor,
 Attamen nunquam confumitur aut diminuitur,
 Quamvis fit femper in opere occupatus,
 Nunquam tamen in copia deficiet,
 Qui à Democrito vocitatur
 Lux umbra carens aqua orientalis,

Hermes inquit, nulla aqua tam est necessaria
Quam aqua crudi mercurii,
Nam illa, dicit vir doctissimus,
Locum tenebit aquæ in nostro opere,
Nunc discitis omnes, quotquot hanc scientiam quæritis,
Quod per hos liquores lapis noster perficiendus sit,
Liquor est res mobilis
Substantiæ liquidæ & instabilis,
Omnes ejusmodi res sequuntur motus Lunæ
Magis quam res stabiles aliæ,
Idque apparet cuicumque clerico
In operatione albi operis,
Liquores lauant & purificant
Tam extremitates quam intermedia,
Deus creavit liquorem ad hominis usum
Ad purificandum res impuras in ædibus,
Liquor absque dubio educit
Res abditas corporum exterius,
Ut lotrices evidenter comprobant,
Cum ex cinere suum faciunt lixivium
Liquor confortat radices graminis,
Et arborum, quæ exiccatae fuerant,
Nam liquores naturales restaurant
Humores antea perditos,
Liquores dividunt qualitates seorsim,
Resolvendo substantias in atomos admirabiles,
Liquores quoque in unum cogunt
Multas res, ut fiant noster lapis
Liquor juvat ad fluxum & motum,
Diversas res: & hinc animadvertitis,
Quomodo liquor investigandus sit
Ex rebus variis quæ in terra existunt,
Quidam per incisionem, velut Terebinthina

Et quidam expressione, ut musta & vina,
 Aliqui contritione, veluti oleum,
 Quidam distillatione, quemadmodum aquæ fiunt,
 Aliqui combustione, ut colophonia,
 Et quidam per aquam, ut fæminæ faciunt lixivium,
 Quidam aliis viis producuntur,
 Et per naturalem operationem fiunt,
 Ut urina, sudor, lac & sanguis,
 Ac coagulum ad caseos faciendos utile,
 Per tot modos & adhuc plures
 Liquores quærimus pro nostro lapide,
 Quilibet ex illis vult adhærere
 Illi, quod tangit magis minusque,
 Sed argentum vivum quamvis fluxibile sit,
 Tamen nulli rei adhærebit,
 Nisi met illis cujuscunque generis,
 Quia ibi invenit sororem vel fratrem,
 Mixtum ex subtili terra relinquit ea,
 Nec adhæret illis, quæ tangit,
 Omnes isti liquores enarrati.
 Continent 4. Elementa æque, ut istud,
 Ut lac continet serum, butyrum & caseum,
 Et ita singula ex his omnibus:
 Quæ quatuor Elementa separari possunt
 Et iterum conjungi, ad vestrum lucrum,
 Sed longe prudentius hæc investigantur,
 Quam caseus, butyrum & serum fiunt,
 Ex omnibus liquoribus, qui sunt in nostro lapide,
 Non est simplex, nisi aqua sola,
 De singulis quoque liquoribus nostri lapidis
 Cognoscatis complexionem & gradum,
 Et tum cum liquoribus separabitis
 Principale agens de suo statu,

Si ipsum fuerit permanens & durable
In variis modis superfluitatis,
Ut si qualitas prædominans sit siccitas,
Emendabitur eam humoribus humidis
Iam magis, jam minus prout necessum videbitis.
Et sic in omnibus qualitatibus procedetis,
Eoque modo ordinabitur pro vestro nutu
Principale agens ad vestrum propositum implendum,
Ex qua cognitione diversitatis, contrarietatis & convenientiæ
Cognoscetis, quæ qualitas prædominari debeat,
Liquores vestri vel sunt addendi vel subtrahendi
Ad æqualitatem faciendam magno ingenio,
Sed ne credatis, rem ullam existere
Calidam & humidam simul in uno gradu,
Nam omnes, qui putant ejusmodi bina; qualitates esse,
Decipiuntur sua opinione, ubicunque sint,
Communes scholæ, quæ ita docent, non sunt veræ,
Mitte hanc opinionem & novam addisce,
Omnes antiqui decepti inveniuntur,
Dum in uno gradu duas qualitates posuerunt,
Aut ita dixerunt, ne inquirentes reperirent
Secretam mixtionem ex Elementorum genere,
Idcirco qui non novit graduationes,
Non potest esse perfectus in nostris operationibus,
Nam in propriis suis numeris Deus fecit omnia,
Absque veris numeris nemo bene cantabit,
Qui errat in numeris in ipso cantu errabit,
Qui errat nobiscum, naturæ infert injuriam,
Considerate quoque naturam medi,
Cum in tertio gradu fuerit depuratum,
Quo purius erit vestrum medium,
Eo major perfectio inde orietur,
Media complectuntur magnam partem

Virtutum quæ sunt in hac arte,
 Nam principale non potest reddere influxum
 Ad finalem terminum, nec ille refluxum
 Ad suum principale, absque succursu
 Mediorum, quæ extremitates contineant prædictas,
 Nam veluti per medium alti spiritus
 Anima connexa est humano corpori,
 Ex quibus tribus spiritibus unus vocatur vitalis,
 Alter dicitur spiritus naturalis,
 Tertius est spiritus animalis,
 Et ubi hi morentur, nunc audietis,
 Spiritus vitalis in corde habitat,
 Spiritus naturalis (ut authores testantur)
 In Epate existere perhibetur,
 Sed spiritus animalis in cerebro,
 Et quamdiu hi tres spiritus
 In homine sanitatem continuant,
 Tam diu anima absque ulla repugnantia
 In corpore manet, vitaque sana est,
 Sed quando hi spiritus in homine remanere nequeunt,
 Tum anima quoque inde discedit,
 Ideo in opere nostro, ut authores statuunt,
 Debent esse corpus, anima & spiritus,
 In opere quoque nostro oportet
 Ut medium nostrum cum quolibet genere conveniat,
 Utriusque extremitatis cum sapientia inventæ,
 Alias totum opus in nihilum redigeretur,
 Nam natura prudens non potest operatione
 Rem aliquam complere ad nutum,
 Et ita incedere inter extremitates,
 At si primo per omnes gradus tendat
 Cujusque medii, hoc est verum & legitimum
 Hinc natura varia media ordinat,

Nunc post hæc omnia scire vos oportet
Septem circulationes cuiusque Elementi;
Quæ convenient cum numero septem planetarum,
Quos nemo cognovit, nisi ex gratia cælesti,
Et philosophi magni ingenii
Dicunt, quod circulationes debeant esse novem
Securius est illos sequi in opere,
Nihilominus septem nobis sufficerent.
Per inventiones novas nuper inventas,
A recentioribus philosophis, quorum opera sunt vera,
Sed pro circulationibus Elementorum
Quidam docti putant satis fore pro sua intentione,
Si ab igne ordine descendant
Ad aerem, nec se errare,
Si hinc ad aquam procedant,
Atque inde ad terram, cum opus fuerit,
Et hoc modo observato ordine
A summis ad inferiora tendant,
Quorum verborum hanc rationem existimant,
Quia aer est cibus ignis repertus,
Sed, crede mihi, talis circulatio
Et saltem quædam rectificatio,
Quæ magis separationi inserviat
Et correctioni, quam transmutationi.
Attramen verum est, quod ignis appetitus
Sit in primis operari in terra,
Tanquam in præcipuo suo materiali fomite,
Quia ignis cum terra maxime omnium consentit.
Ideo, quod siccitas dependeat à calore,
Sed aer cum suo genere magis humidus est,
Quamvis ignis absque aere non operetur,
Cum elementa inter se sint connexa vinculis,
Per Dei manum, ne ab invicem discedant

Ullo ingenio vel virtute artis humanæ,
 Veluti in tubis aquarum exemplum videtis,
 Ubi aqua gravis ascendit post aerem,
 De quo causam rationabilem non percipitis,
 Nisi connexionem elementorum in suo genere,
 Sed nostra circulatio ab igne summo incipit
 Et finitur cum aqua ipsi maxime contraria:
 Alia circulatio cum aere incipiens
 Finitur cum sub contrario, cohærent terra & ignis,
 Ab igne versus terram, hinc ad aquam puram
 Inde ad aerem, atque hinc per medium
 Progredimur ad terram, & mox ad ignem,
 Per has circulationes opus rubeum perficitur:
 Aliæ circulationes potius albedini conveniunt,
 Quæ propter eam hic enarratæ sunt,
 Quælibet circulatio suum proprium habet tempus,
 Pro ratione suæ difficultatis,
 Nam ut unus planetarum gravior est
 Altero & in cursu tardior,
 Ita quædam circulationes, quas docti peragunt,
 Requirit spacium triginta hebdomadum,
 Aliæ circulationes minus habent temporis,
 Veluti planetarum alius alio est levior,
 Sed tempus unius est, quo ascendat alius,
 Ad 26. septimas extensum experimento,
 Post omnes grossas præparaciones ante factas,
 Et circumstantias intellectas,
 Quarum ignorantia quam plures decepit,
 Cogens eos cessare, ubi sapientes inceperunt,
 Vulgares alii, qui hanc scientiam quæsierunt,
 Putarunt, quod 40. diebus hic confici possit,
 Non cognoscunt illi res naturæ & artis
 Habere tempus proprium pro cujuscunque modo,

Veluti apparet in hac similitudine,
Elephas, quia sit animal magnum & rude
Fætum fert duobus annis,
Et est quinquaginta annorum antequam generet,
Anaxagoras inquit in sua consideratione
Quod metalla habeant pro sui generatione
Mille annos, Hinc statuit
Ejus respectu nostrum opus saltem esse unius diei:
Ira oportet operari vos subtili ingenio
Cum videritis terram surgere super aquam,
Nam ut aquam sustinet terra, quam premimus,
Ita in opere hujus lapidis contingit,
Hinc fontis scaturigines levi motu
Prudenter instituetis sæpenumero,
Ut aquæ possint leviter fluere,
Quia fluxus violenti sunt periculosi,
Præterea prodest in Alchymia
Cognoscere septem aquas in effectu,
Quæ sunt traditæ à diversis,
Cum sint communes, quas quærere oportet,
Nec desideretis hunc librum omnia docere,
Quia hic est saltem Ordinale,
Per has aquas existimant quidam
Emendare se posse omnes defectus merallici generis,
Putant quoque Elementorum quatuor
Per has se inventuros effectus
Nam præsupponunt cum confidentia
Quod omnes virtutes requisitæ iis contineantur,
Et ad mollificandum metalla duriora
Ac indurandum alia nimis molha,
Vel ad putrefaciendum vel reddendum ea malleabilia,
Pro cuiusque convenientia & aptitudine,
Ejusmodi liquores cognoscere valde prodest,

Alias lapis noster nutriri non poterit,
 Auctores fama celeberrimi
 Vocant lapidem nostrum Microcosmum,
 Nam ejus compositio absque dubio
 Apparet persimilis mundo, cui insistimus,
 Ex calido, ex frigido, humiditate & siccitate,
 Ex duro & molli, ex levi & gravi,
 Ex aspero & levi, & ex rebus fixis
 Miscetur cum volatilibus & fluxilibus,
 Et ex omni genere contrario in unum reducitur,
 Compositum ex instituto Dei gloriosi,
 Unde in metallis fiat transmutatio,
 Non solum in colore, sed in transsubstantiatione,
 In qua oportet vos scire illud.
 Quomodo omnis virtus Elementorum transmutantium
 In transmutatum prædominari debeat,
 Antequam substantia transmutetur,
 Omnesque partes ejus transmutatæ debent converti
 In Elementa transmutantia gradatim impressa,
 Ita ut res tertia elementa ex iis omnibus
 Illius conditionis semper permaneat,
 Ut vere habeat ab uno illorum
 Substantiam, ab altero virtutem,
 Puer ubi natus est potest edere & flere,
 Noster lapis in nativitate sua potest colorare abundanter,
 Post tres annos puer incedit & loquitur,
 Tum noster lapis adhuc magis colorabit,
 Unum in mille ejus tinctura procedit
 Metallorum bene ablutorum, veluti ipse testis sum,
 Firmiter credite & confidenter cogitate,
 Quod argentum tam bonum faciat, quam minera producit,
 Et ita lapis noster augmentabitur & accrescet
 In quantitate & qualitate in infinitum,

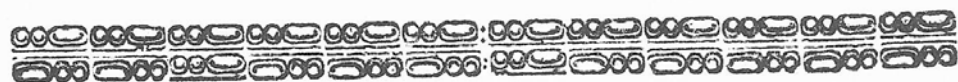
Atque inde ejus incrementum & augmentatio
Assimilatur homini in crescendo & creatione,
Attamen unum veritatis punctum hic ponam,
Quod quibusdam displicere possit,
Cum primum feceritis nostrum lapidem,
Eo tempore de lucro cogitetis,
Quod si tum cessare animum inducatis,
Manibus vacuis inde abibitis,
Expensæ adeo fuerunt magnæ
Quæ huic adhibentur operi,
Sed ad primum augmentum ex omnibus
Dividite vestrum lapidem
In duas partes æqualiter
Cum subtili bilance & non ad visum,
Unam pro rubeo, alteram pro albo,
Ad tenendum utrumque pro vestro commodo,
Tum primo lucrum incipit exoriri,
Sed postea, si sapueritis
Ad singulas augmentationes continuas
Utilitas proveniet commodissime,
In hoc nostro opere albo
Veluti quoque in rubeo lapide,
Inde dicit Maria soror Aaronis,
Vita est brevis & scientia longa,
Nihilominus valde retardat senectutem,
Cum semel sit perfectum forti animo,
Sed quidam, quamvis docti fuerint,
Reliquerunt opus suum ex inconstantia,
Postquam majores labores præterierant,
Quia non cognoverunt quod ultimo
Generetur lucrum & utilitas,
Quam appetiverunt illi in principio,
Hinc video, quod necessarium sit

Verum dicere, quando vos lucrum captabitis.
 Nam cum ego obiero ex hac mortalitate
 Hoc testimonium superstes remanebit,
 Qua de causa non subterfugio
 Veritatem hujus artis declarare,
 Quoad mihi liceat, ne male accuser,
 Quod Dei præcepta neglexerim:
 Hoc modo finitur nostrum album opus
 Satis declaratum viro intelligenti,
 Post hæc omnia quodam tempore
 Audivi dicentem magistrum meum,
 Quod per multi patientes & sapientes
 Invenerint nostrum album & lapidem experimentando,
 Veluti fuissent vere instituti,
 Magno cum labore & acceperint,
 Sed pauci, dicebat, aut vix unus
 In quindecim regnis habet nostrum rubrum lapidem,
 Eoque dicto conjecit oculos
 In me respiciens immobiliter,
 Propter sua verba me vidit tristem,
 Respondi ego, Heu mihi quid faciam?
 Nam supra omnes res terrenas
 Appeto & amo scientiam,
 Et quia lapis rubeus præservando
 Sit res preciosa producens mihi vitam,
 Lapis rubeus, inquam, mihi fuerit gratior
 Quam totius mundi aurum
 Tum dixit ille, quod ætate forem junior,
 Corpore agilis, ad insolentiam adhuc proclivis,
 Vix ætatis viginti octo annorum,
 Et quod Philosophi tales non haberent coævus
 Hoc responsum molestum tum mihi reddidit,
 Donec senior fueris dicebat, esse non poterit,

Eheu inquam, bone magister, sis memor,
Quamvis corpus fit mihi agile & juvenile,
Fac mei probationem, & inuenies
Satis ætatis in mente appariturum,
Nihil addidit ipse eo tempore,
Et sic se sustinuit aliquamdiu,
Post hæc subito miris modis
Tentavit me, ut mos est philosophorum,
Quod omne narrare nimis longum foret,
Et evulgare id non sine injuria possem,
Nam seruari debet pro secreteo
Hui, cui scientia hæc continget,
Attamen ultimo successu temporis
Ille me amore dignatus est ex divina gratia,
Ut ita veram doctrinam acceperim
Conficiendi hanc rubram medicinam,
Quam inquirere velle esset frustraneum,
Antequam alba medicina perfecte sit confecta,
Habent quoque utræque medicinæ in principio
Unum modum vasis & operationis
Tam pro albo quam rubeo,
Donec omnes res vivæ fuerint mortificatæ,
Tum vasa & forma operationis
Mutari debent in materia, figura & gradu,
Sed cor in me palpitat & manus tremunt,
Quando scribo de hac re rarissima,
Hermes sententiam veram olim protulit,
Dicens, Ignis & Azoth tibi sufficiunt.
Expofitor Hermetis & Aristoteles simul
In eo adjuncto opere rem miram declarat,
Inquiens quod Albertus Magnus Ordinis prædicatorum,
Et Baconus minorita, quoque monachus,
Non lapidis rubei habuerint considerationem

Ad augendum cum multiplicatione,
 Expofitor ille hoc fatis cognoverat,
 Quemadmodum magifter meus mihi vere oftendit,
 Quamvis nunquam probaverim
 Opus rubeum ante hunc diem :
 Causa apparet in hoc libro superius,
 Cum ſpoliatus eſſem, nil deſideravi amplius,
 Attamen eo uſque me intromiſi
 Ut ſecretum vobis pandere non deſinam.
 Enarrando tales, qui auſi ſunt
 Tam grande ſecretum aperire aliis,
 Ipi dicunt, quod intra albedinem
 Cælata ſit rubedo noſtri lapidis delectabilis,
 Quæ poſſit vi forti ignis alicujus
 Educi, ut appareat ſecundum noſtrum deſiderium,
 Pandophilus in turba ait, mente ſecura
 Eſt ejus umbra in vera tinctura,
 Maria id confirmat fide oculata,
 Quod in ipſa albedine eſt rubedo occultata,
 Liber laudabilis ab Hermete factus
 De rubeo opere loquitur hoc verſu,
 Candida tunc rubeo jacet uxor nupta marito,
 Hoc eſt, ſi caute reſpexeritis,
 Tum pulchra & candida fæmina eſt
 Copulata rubeo viro,
 Unde facile intelligere poteritis
 Cum lapis veſter albus tolerabit calorem
 Et manebit in igne ut ſanguis, rubeus,
 Tum conjugium eſt perfectum & bonum,
 Et facile hoc tempus agnoſcetis,
 Quomodo ſemen maſculinum
 Operando obtinuit victoriam,
 Supra menſtrualia precioliſſime,

Eaque bene convertit ad suum genus,
Veluti ab experientia vobis patebit,
Considerando substantiam embryonis,
Nam tunc completus est noster lapis,
Quem sapientes dicunt nutriri debere
Proprio suo veneno, quousque sufficiat,
Tum ibitis quocumque libuerit,
Nam omnes sumptus vestros ille recompensabit,
Hoc modo finitur subtile opus cum requisitis suis,
Non necessum est, nec possum, nec volo, plus ostendere.

Capitulum sextum.

R Espectu materiae concordantiarum
Considerabit non esse variationem,
Inter eas res, quæ convenire debent,
Nam ex variatione oriri posset discordia,
Unde labor vester frustra foret impensus,
Quicumque nostrum opus incepturus est,
Quinque regulas seu concordantias tenere debet,
Prima regula est ut observet,
Nam mens ejus cum opere consentiat,
Quod prædominari oportet præ omnibus,
Alias omnes labores vestros frustrabitur,
Secunda regula necessaria est ad cognoscendum
Discrimen inter hanc artem & ejus artifices,
Tertia vestrae intentioni inserviet,
Cum opus convenit cum instrumentis,
Quarta concordantia bene inquiri debet
Quo ad locum, ubi perfici optime queat:

Quinta est de concordantia & sympathia
 Inter vestrum opus & sphæram cælestem:
 De his quinque regulis hic tradituri sumus,
 Incipiendo à prima inueniemus,
 Quod vere pauci magnates sint constantes animo,
 Quia illi sunt præcipites, & opus longum est,
 Volunt ut vos naturæ violentiam faciatis
 Quidam novitii sunt adeo celeres ac ignis,
 Post anni dimidium illi nihil desiderant,
 Et quidam in septimana vix completa
 Mutabunt mentem, quidam in die: .
 Et per mensem firmiter credunt,
 Sequenti mense vero totam artem reprobabunt,
 Multo melius esset pro iis cessare,
 Quam artem hanc velle indagare,
 Tales muscæ volent, quo velint,
 Et tales verba prius addiscere elaborent,
 Sequentes sententiam hujusmodi facerrimam,
 „Attingens à fine usque ad finem fortiter
 „Disponens omnia suaviter :
 Omnes parum prudentes & mente mutabiles
 Necessario variari contingit,
 Et quidam cuicumque fidem adhibent,
 Quod opibus illos exuit:
 Cuique fabulæ sibi narrare solent
 Assentiri & antiqua relinquere:
 Sed quidam Domini sunt animo constantes
 Iique apti sunt ad finiendum illud :
 Talis quicumque fuerit in hoc opere,
 Sive laicus sive clericus,
 Seu dives, eques, abbas aut dominus.
 Cum hac arte maxime convenit:

Secunda concordantia cum hac arte est,
Cum habiles invenitis ministros,
Nullus famulus huic intentioni inservit,
Nisi sit sobrius, prudens & diligens,
Fidelis vigilans & meticolosus,
Tenax linguæ nec vitiosus corpore,
Purus manibus, in atrectando curiosus,
Non inobediens, nec præsumptuosus,
Tales ministri vestro operi intenti
Servabunt illud ab omni injuria,
Sed ne confidite ejusmodi duos aut tres
Sufficere vobis ad finem operis:
Si materia vestra sit quantitate mediocris,
Tum octo tales servi convenient,
Sed ad quantitatem exiguam sufficient
Quatuor ad omnia peragendum:
Quorum pars dimidia operabitur,
Quando pars altera dormit aut est in Ecclesia,
Nam ex hac arte nihil boni habebitis,
Nisi ministretur ei tam nocte quam die:
Cum continuatione, excepto sacro sabbato,
A vespera numerando ad vesperam sequentem,
Et dum operantur, oportet eos cavere
Omnem nequitiam, alias hoc verum continget,
Quod tantum infortunii interveniet,
Ut corrumpant partem sui operis,
Ideo omnes ministri debent esse masculi,
Vel etiam omnes sint foeminae,
Ne simul in opere adhibeantur,
Licet quidam ex illis ex vestris sint cognatis
Tamen necessum est eos quid habere solatii
Ad labores eorum magnos remittendos,
Nam nihil magis futurum est utile,

Uuu

Quam

Quam hæc una concordantia,
 Tertia regula est per multis obscura
 Ad ordinandum instrumenta huic operi necessaria,
 Veluti singula capitula habent diversas intentiones,
 Ita quoque requirunt diversa instrumenta,
 Tam in materia, quam in forma,
 In concordia ne casus superveniat,
 Veluti opera divisionum & separationum,
 Parva poscunt vascula ad suam operationem,
 Sed vasa lata pro circulatione,
 Et longa pro præcipitatione,
 Et breviora & longa faciunt pro sublimatione,
 Sed angusta vasa & satis alta
 Correctioni magis appropriantur,
 Quædam vasa fiunt ex plumbo,
 Et quædam ex luto seu vivo seu mortuo,
 Lutum mortuum ea res vocatur,
 Quæ sustinuit magnam perduractionem,
 Tale mixtum cum pulvere & luto crudo
 Ignem tolerabit, nec in eo deficiet,
 Sed alia luti genera in igne non manebunt,
 Quæ pro vasis accipere non desiderabis,
 Alia vasa fiunt ex lapidibus
 In igne mansura, sed pauca vel nulla
 Apud operarios nunc inveniuntur,
 In aliqua regione totius Angliæ,
 Quæ nihil aquæ imbibant
 Et tamen in igne sicca perseverent,
 Ejusmodi lapidea vasa pro nostra intentione
 Futura essent preciosa instrumenta,
 Omnia alia vasa fiunt ex vitro,
 Ne materia spiritualis exeat
 Ex cinere, & silice in hac regione ejusmodi

Fiunt, sed alibi ex lapillis,
Ex nostris vitris genus optimum
Matutina frustra solent exhibere,
Quæ fuerunt cinis pridie
Et tulerunt ignem per noctem & amplius,
Durior species vocatur freton,
Ex vitrorum fracturis id evenit,
Tinctura smaltorum vitriariorum
Non penetrabit illud, ut referunt,
Per hanc doctrina eligendo
Assumetis quodcunque volueritis pro vestro usu,
Sed quoad figuram generis vasorum
Quilibet pro arbitrio suo eam sequitur,
Optima forma vasis est, ut patet,
Quæ convenit cum vase naturæ,
Et figura, quæque respondeat quantitati
Omnibusque aliis circumstantiis materiæ,
Et hoc tradit optime Albertus Magnus
In libro suo de mineralibus,
Hac de re secretum manifestatum est
A magistro meo, dum hoc modo
Inquit, si Deus non dedisset nobis vas,
Nihil dedisset, atque illud est vitrum,
Instrumenta plura sunt necessaria,
Veluti fornaces habentur convenientes,
Auctores antiqui invenerunt pro hac arte
Furnum specialem ad omnes usus,
Quilibet pro suo ingenio alios,
Sed quam plures ex illis sunt inutiles,
Alii sunt nimis lati, alii nimis longi,
Multi ex iis naturæ non conveniunt,
Idcirco quidam furni possunt usurpari
Sed quam plures ex iis debent non admitti,

Nam facti sunt saltem singulari inventione
 A talibus, qui videbantur, nec erant sapientes,
 Formam magis commendabilem ex omnibus
 In hoc libro descriptam reperietis,
 Quidam furnus à me inventus fuit nuper,
 Qualis antiquis non fuit cognitus,
 Cujus secreta potentia studio inquisita
 Magnoque sumptu producta fuit,
 In eo uno eodemque tempore fieri possunt
 Sexaginta opera, fere nullis expensis,
 Nec majoribus, quam quæ uni operi adhibentur,
 Hinc certe magna ejus est utilitas,
 Sexaginta diversos gradus habebitis
 Pro totidem operibus & singulis diversum calorem
 In eo furno pro implendo vestro desiderio,
 Ita ut tamen exiguo igne hæc omnia fiant,
 Qui saltem pedem in latitudine exæquet,
 Et tamen quodlibet eorum 60. spaciorem ei æquale est,
 Plura proposita ibi possunt perfici,
 Quia ibi erit calor quicumque expetitur,
 De hoc instrumento non omnes cognitionem habent,
 Atque ideo in pictura non fuit adjectum,
 Alius furnus poterit inservire sexaginta
 Vitris & adhuc longe pluribus,
 Quorum singula æqualem sentiant calorem,
 Veluti ex pictura facile percipietis,
 Deinde alia adhuc fornax ad operandum
 A me inventa est per imaginationem,
 Quæ optime inserviat separationi
 Dividentium & exaltationi,
 Et disjunctioni, quæ vocatur divisio,
 Nec non correctioni quæ dicitur ablutio,
 Et aliquando conveniet desiccationi,

E r optime facit ad præparationem,
E^t ita pro sex rebus prodesse potest,
E^t tamen simul & semel pro omnibus,
Hæc est res nova, quæ non debet
Exprimi pictura, ut omnes videant,
Alius furnus appingi potest
Magis periculosus, quam omnes alii;
Factus pro Magnesia, de quo antiqui tradiderunt,
Quod manu tangi nequeat & linteolum tamen,
In ejus medio positum non comburatur,
Præ timore flammæ ex lignis surgentis,
Quam subtilem fornacem cum ipse reperissem,
Multa admiranda in eo perfeci.
Nunc convenit narrare hoc tempore
Cujus gradus sint in dubium vocandi,
In quo Magnesiæ materia preciosa
Viva servari possit, ne tota pereat,
De cujus graduationibus ut sitis certi,
Considerate vestra registra, & hoc notetis,
Quo plura sint registra, eo minorem esse calorem,
Per varia registra, varios gradus facietis,
Qui novit virtutem & genus operationum
Cujusque furni, ille veritatem invenire poterit,
Et è contra qui ea ignoraverit,
Omnia ejus opera casualiter procedent,
Nemo erit securus, se intentionem suam habiturum,
Absque convenientia artis & instrumentorum,
Plura alia instrumenta erunt requisita,
Quam in hoc capitulo recensentur,
Quæ ordinabitis subtili ingenio,
Et probabitis antea, si prudentes fueritis,
Quarta regula valde est notabilis,
Inter hanc artem & locum, qui sit aptus,

Quædam loca oportet semper esse sicca,
 Ab aere libera aut temperata luce,
 In quibus radii solares nulli splendeant,
 At pro quibusdam locis verum est,
 Quod non nimium lucis habere possint,
 Quædam loca necessario debent esse humida & frigida,
 Pro quibusdam operibus, ut authores tradunt,
 Sed in nostris operationibus ubicunque
 Ventus nocebit quocunque modo :
 Ideo pro singulis operum speciebus
 Oportet vos rationabiliter locum eligere,
 Philosophi dicunt pro suo ingenio
 Quod fieri debeat intra seras novem,
 Astrologi tradunt, singularem esse gratiam
 Invenire locum operationi idoneum,
 Nam multæ res mira producunt,
 Quibusdam in locis & non in aliis,
 Sed contraria admiranda ex una re
 In contrariis locis generantur sæpissime,
 Cujus nulla alia causa apparet,
 Nisi loca contraria quo ad sphæram cælestem,
 Et ubi locus terræ aliis fuerit contrarius,
 Illi consentiens obedire forte reperitur,
 De quo magna evidentia & testimonium clarum
 In magnete lapide facile occurrit,
 Cujus septentrionale punctum huc convertitur,
 Quod versus austrum pellit aciculas,
 Ideo sapientes hanc artem inquirendo
 Repererunt quædam loca ei apta, quædam inepta,
 Certe ejusmodi loca, ubi luxuries dominatur,
 Pro hac arte extreme detestanda sunt,
 Quinta regula à doctis sat cognita est,
 Inter sphæram cælestem & subtile nostrum opus,

Nihil supra terram habet plus simplicitatis,
Quam elementa nostri lapidis,
Idcirco quando ea sunt in operatione,
Maxime obediunt constellationi,
Unde concordia valde amicabile
Est in directo & fixo Ascendente,
Quod est commune signum pro hac operatione,
Pro multitudine ipsius reiterationis,
Fac ut sit fœlix Ascendens tuum prædominans,
Et à malis aspectibus ipsum refervetur,
Quod si impediatur vel necessario inficiatur,
Causetur ut habeat bonum aspectum,
Pro albo opere fac fortunatam Lunam,
Ut sit domina quartæ domus,
Nam hic est Theſaurus abſconditus ab antiquis,
Sic in domo sexta sit pro ministris operis,
Serva omnes eas à magnis impedimentis,
Velut est in picturis, aut ad istam intentionem,
Dummodo vestra Nativitas non prætendat infectionem,
Contrariam respectu hujus electionis,
Virtus motoris orbis est formalis,
Virtus octavæ spheræ est ei instrumentalis,
Cum signis & figuris suis aspectivis,
Planetæ virtus est propria & specialis,
Virtus Elementorum hic est materialis,
Virtus infusa ex omnibus istis resultat,
Prima assimilatur operatoris ingenio,
Secunda vero ejus manibus par est,
Tertia instrumento bono æqualis est,
Reliqua rei similis est, quæ conficitur,
Fac ut omnia præmissa cum omnibus consentiant,
Et tuum merito fies magnus dominus,
Hoc modo Elixir (cujus fecimus mentionem)

Generatur res secundæ intentionis,
 Ne confidas Geomantiæ, superstitiosi arti,
 Nam Deus rationem addidit, quæ alibi est posita,
 Ne credas astrologo ulli, & dico, quare,
 Quia ars ea est secreta, velut Alchymia,
 Alterum illud vetitum est & omnino reprobatum
 A sanctis viris & Dei ecclesia,
 Ne fidas, nec ames Negromantiam,
 Nam proprium est diaboli, mentiri,
 Crede huic doctrinæ eamque desidera,
 At nunc à me discas Regimen ignis.

Capitulum septimum.

Perfectum magistrum eum agnoscatis,
 Qui sciat regimen ignis, ejusque gradus,
 Nihil desiderium vestrum poterit impedire,
 Nisi ignorantia caloris & ignis,
 A multis authoribus reperitis scriptum,
 ☉ Totum consistit in ignis regimine,
 Ideo in omnibus capitulis procedetis
 Ita ne calor magis minusque operetur,
 In quo multi ex Gebri coquis
 Decepti sunt, licet docti ex libris,
 1. Ejusmodi calor, quo porci vel anseres deplumantur.
 In hac arte convenit pro decoctione,
 Pro mediis mineralibus hic calor est aptus
 Ad lythargyrium sudore perfundendum,
 2. Talis calor qui subtilia lintea exiccat
 In 30. operationibus inservit nostro aeri:

At pro divisione usurpabitis hunc calorem,
Quo coqui utuntur ad carniū affationem,

3. Idem calor cum circulari igne
Pro separatione dividendium requiritur,

4. Sed pro circulationibus Elementorum
Ignis candens vobis erit accommodatus,
Qui ignis semper maneat æqualis
Quocunque minuto & simul perpetuus,
Nam nunquam deficere, nec incrementum debet

Iste ignis quamvis nec unquam cesset,
Studeas sapienter & respicias circum circa,
Ut talem investigare possis ignem,

Et in eo igne non debet esse humiditas,
Quam manus tangat aut oculus videat,

5. Ignis humidus adhuc alius est
Et tamen videtur oppositum in adjecto,
Talis ignis separat certo tempore
Materias adhærentes vasis lateribus,
Multo plures res idem calor efficit,
Sæpe quæ sunt crassa, facit tenuia,
Philosophus prudenter de hoc calore
Afferit, quod summus ejus gradus futurus sit
Ut causetur & generet tam æqualem siccitatem,

Velut sit de sicco calore in primo gradu,

6. Alius ignis est desiccationis
Pro materiis, quæ imbibitæ sunt liquoribus,

7. Alius est ignis conservationis,
Quia omnes res exiccantur per hujus operationem,

8. Pro Magnesia facit ignis effusionis,
Plenus periculi & illusionis,
Non solum periculi, quod contingat operi,
Sed etiam magistro nocere possit,
Quod semel receptum perimeret,

Ideo ordina ut respires falubriter,
 Provideas ori, auribus, oculis & naribus,
 Nam decies pejus quam venenum,
 Quidam hinc multum damni passi sunt,
 Qui hanc cautionem antea non acceperint.
 9. Ignis corrodens in hac arte seruit,
 Ad Elementa propinqua sapienter dividenda,
 In uno momento excessus opus vestrum perit,
 Et uno momento defectus non erit sufficiens,
 Qui certus erit ad verum gradum inveniendum
 Magister magnus in igne futurus est,
 Difficile est cognoscere ejus potentiam,
 Nulla est probatio nisi per visum,
 Ideo omnes in eo exprimendo errant,
 Ejus calor addiscitur sumptu & experientia,
 De hoc calore in specie Annaxagoras dixit,
 Nemo prima fronte reperitur discretus,
 10. Alius calor est magnæ coactionis
 Pro mineralibus, quæ sunt duræ liquefactionis,
 Hic calor non potest nimis esse fortis,
 Quamvis diutissime sit continuatus,
 11. Alius est calor calcinationis
 Pro impuris metallis, eorumque præparatione
 Qui non comburat ea nec liquefaciat,
 Alias enim facile dissiparentur:
 12. Duodecimus est calor sublimationis
 Omnium spirituum mineralium,
 13. Ultimus calor ex his omnibus præcipuus est,
 Cum ad projectionem lapis vester propinquet,
 Usus facit artificem, nil amplius est dicendum,
 Nisi quod qui erret, necessaria denuo incipiat,
 Jam docui vos quaslibet res suo nomine,
 Velut aliud alium docet viam ad quandam urbem,

Per omnes pagos, aquas, pontes & clivos,
Ut prudentes iter suum bene perficiant,
Sic vir doctus per hanc doctrinam reperiet
Scientiam illam, si subtili sit ingenio,
Omnes alii hinc se stultos agnoscent
Ne immisceant se illi, qui paululum habent eruditionis,
Nam hic est apex mundanæ scientiæ,
Ad quem attingere nec papa nec rex valeat,
Per suos honores, nec magna sua consilia,
At saltem per virtutem & gratiam, ut auctores tradunt,
Hic lapis preciosus inveniri nec perfici potest,
Nisi cum summa devotione sit quæsitus,
Prædicti authores una cum hoc meo libro
De Alchymia omnem veram doctrinam demonstrant,
Si complebitis illorum sententias omnes
Non per opinionem, sed hoc Ordinale,
Nam in hoc Ordinali à vobis omne tollo dubium,
Nil hic nisi recte positum, nec quid ommissum est,
Hoc die hæc doctrina ita tradita
Magis mihi placuit, quam mille librarum summa,
Trecentæ libræ non præ ea placerent mihi
Si hoc capitulum foret ommissum,
Ne vero miremini vos Domini aut amici
Quod tam nobilis scientiâ, veluti hæc indigetatur,
Hic sit exposita in Anglicano sermone rudi,
Nam hoc factum est multitudo
Populi rudis instituatur, æquivalent
Decem millia laicorum decem viris doctis,
Unde quotannis magnæ divitiæ in hac regione
Leviter perduntur, veluti prudentes intelligunt,
Et quamplures alii cujuscunque status

532 *Thom Nort. Angli Tract. Chymicus.*

Quotidie rediguntur ad summam paupertatem,
Definite laici, definite, nec semper fitis fatui,
Melius est vobis desinere tarde, quam nunquam,
Omnes, quibus placuit hunc perlustrare librum,
Pro anima mea oret, proque vivis & mortuis,
Anno Christi 1477.
Hoc opus inceptum est, Deo sit gloria.

TESTA-